

Söö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri Eestimaa Haigekassade Liidu häälekandja

Nr. 10

Oktoober

1927

Tellimise hind postiga:

aastas . . . — mk.	120.—
6 kuu peale — „	60.—
3 „ „ — „	30.—
1 „ „ — „	10.—

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toimetus: Tallinn, Tatari tän. 15.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja
postiasutused.

Üksiknumber 10 marka.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. mk.	2000.—
1/2 „	1000.—
1/4—600.— ja 1/8 lhk.	300.—
Teksti ees —	50% kallim.

Sisu: 1) Tööliste palgaolude korraldamine seadusandlisel teel — J. Klesment. 2) Rohkem kultuuri-
list tegewust haigekassades — J. Kirp. 3) Haigekassa juhatus ja teenijad — L. Johanson.
4) Ameerika töölistkonna ilmawaade ja wõitluse taktika — Ed. Riisman. 5) Armastuse warjus
— Dr. W. Pryll. 6) Eesti samariillaste wõimete demonstreerimine (pilt). 7) Kinnitusednõukogu
otsusi. 8) Kinnitusednõukogu tähtsamaid otsusi. 9) Haigekassade tegewusest. 10) Mitmesugused
teated. 11) Küsimused ja wastused.

Tööliste palgaolude korraldamine seadusandlisel teel.

J. Klesment.

Töökaitse seadusandluse ülesanne on töölistele elamiswõimaluste kindlustamine ja tööliste kaitsemine eksploateerimise vastu kapitalistide poolt. Kuna kapitalistlikus ühiskonnas valmistuswahendid mitte töölistele endile ei kuulu ja töölistel ülespidamist ainult isikliku tööjõu müü-
mise läbi wõiwad saawutada, peab seadusandlus töölist ettevõtja vastu niiwõrd kaitsma, et kapitalist oma majanduslise ülewõimu tõttu töölisti wälja ei saaks kurnata.

Töökaitse seadusandluse üheks tähtsaks osaks on töölistele äraelamist wõimaldawat palkade kindlustamine. Sel alal on aga igal maal kõige suuremad raskused esile kerkinud, kuna tööliste palkade seadusandlik korraldamine kõige tugewamat wastutõõtamist kapitalistlikkude ringkondade poolt on leidnud. Et kapitalistid ja nende poolehoidjad aga wõimu juures püsinud on ja praegugi püsiwad, on nendel korda läinud tööliste palgaolude korraldamist seadusandlisel teel olematuks teha. Ainult neis riikides, kus töölistliikumine enam-wähem tugew, on tööliste esitajatel parlamentides

korda läinud palgaalammäära seadusi ühes ehk teises tööharus läbi wiia.

Suures osas riikides, ka meil Eestis, kus töölistliikumine alles algastmel, on ettevõtjatel tööliste eksploateerimine madalate palkade maksmise kaudu täiel määral kindlustatud.

Versailles'i rahulepingu artiklid, mis kõnelewad sotsiaalse rahu kindlustamisest, selle hulgas ka inimwäärilise äraelamise wõimaluste loomisest palgatöölistele, on seni ainult paberile jäänud. Paberile jäänud on ka modern-riikide põhiseaduste artiklid, mis kõnelewad elamiswõimaluse õigusest kõikidele kodanikkudele (Eesti wabariigi põhiseaduse § 25.)

Rahwaste Liidu Töübüroo kawatseb oma tulewa-aastase täiskogu päewakorda wõtta palgaalammäära küsimuse, on selleks wastawad küsimuslehedki walitsustele wälja saatnud. Kui palju sellel tagajärgi, näitab tulewik. Suurte lootuste panemine töübüroo peale on aga asjata seni, kuni tagurised erakonnad riikides wõimu juures püsiwad. Esiteks on Töübüroo koosseisu juures walitsuste esitajail

wõimalik ühes tööandjate esitajatega rahwuswahelist palgaalamäära kokkulepet mahahäätada, teiseks ei ole tööbüroo poolt wastuwõetud konwentsioonid riikidele mitte sunduslikud ja parempoolse enamusega parlamendid wõiwad neid ratifitseerimata jätta, nagu see on Washingtoni 8-tunnilise tööpäewa konwentsiooniga, mis seni paljus riikes, ka meil Eestis, ratifitseerimist pole leidnud.

Kui palkade seadusandlist reguleerimist waadelda ajalooliselt, siis näeme, et esimesed sammud tööliste palkade reguleerimise alal riigiwõimu poolt on ettewõetud tööliste palkade ülemmäärade kindlaks määramiseks. Seesugused ülemmäärade seadused maksid eriti 14. ja 15. sajangul. Tööliste palgad määrati mitmesuguste tööalade kohta kindlaks kohtunikkude poolt, millesest normist rohkem maksmine ei olnud lubatud. Mingisugust määra, millest allapoole palgad langeda ei tohi, selle kõrwal ei olnud. Oma alguse sai palkade ülemmäärade kindlaks määramine 1350. aastal, kus katku tõttu linnad töölistest lagedaks jäid ja maalt sisserännanud töölistel selle läbi wõimalus tekkis suuremaid nõudmisi ülesseada. Etfewõtjatele tuli palga ülemmäärade seaduse maksmapanemisega appi riigiwõim. (Näide sellest, kuidas juba tolle aja raskelttöötaw seadusandlik aparaat kiirelt lahenduse leidis, kuidas tööandjaid „kaitsta“ tööliste wastu!) Inglismaal kaotati kuulus Elisabethi palkade ülemmäärade seadus alles läinud sajangu algul.

Ag a juba warakult — 14. sajangul — läks Florenzi wärwitöökoja töölistel korda ülemmäärade seaduse kõrwal ka palkade alamäärade seadust, peale pikki ja raskeid wõitlusi, läbi suruda.

Kuni 18. sajangu keskpaigani oli Itaalia, Prantsusmaa, Inglismaa, Hõllandi ja Schweitsi tööliste peanõudmiseks muu hulgas palgaalamäärade seadusandlik maksmapanemine. 1572. aastal nõudsid seda Inglismaal tekstiiltööliste kõrwal eriti trükitöölised, kes Lyoni streigi puhul nõudmised palgaalamäärade ja kollektiiv-lepingu kohta üles seadsid. Walitsus wastas aga palga ülemmäärade seaduse wäljaandmisega. Palkade alamäärade süsteemi tegeliku maksmapaneku surusid läbi luksusetfewõtete töölistel. Selle tagajärg oli luksustööstuse hiilgaw arenemine 17. ja 18. sajangul,

trükitööstus ei saanud alaliste palgakonfliktide tõttu kuigi palju edeneda.

Uue ajajärgu tööliste palkade reguleerimisel seadusandlisel teel alustas Austraalia, kus 1895. palgaalamäärade seadus maksma pandi. Selle järele asusid palkade alamäärade seaduse wäljaandmisele Inglismaa, Ameerika riigid ja mõned Euroopa kontinentaalriigid.

Palga alamäärade seadused Inglismaal.

Austraalia eeskujul esitas 1898. aastast peale alamkoja liige Charles Dilke alamkojale igal aastal palga alamäärade seaduse eelnõu. 1906. aastal peeti Londonis kodutöö näitust. Selle mõjul läks korda luua „wäljakurnamise süsteemi wastu wõitlemise liigat.“

Septembris 1906. aastal peeti Londonis ametiühisuste kongress, kus organiseeritud töölistel üle riigi esitatud olid ja kus palkade küsimus tulipunktiiks. Selle mõjul saafis walitsus Austraaliasse seal makswate palgaalamäärade seaduste tagajärgedega tutwunema eksperdi E. Awe'si. Alamkoda walis erilise kodutöö komisjoni, kes Thomas Whittakeri juhatusel omi istanguid pidas kuni 1908. aastani ja andmeid kogus kõigist tähelepanuwäärivatest kodutöö harudest Inglis- ja Iirimaal. Selgus, et palgad kodutöös 4 aasta jooksul kuni 30% wõrra alanenud olid. Weebruarikuus 1908. aastal tegi komisjon walitsusele ettepaneku palgaalamäärade seaduse kodukäsitöö kohta maksma panna. Eelnõu järele pidi seadus maksma pandama esialgul katsewiisil papi-, pesuõmbluse-, pitside- ja kodu-rauatöös. Seaduse alla pidi kuuluma nii päewa- kui tükitöö, kusjuures alla normi maksmine karistataw pidi olema. Walitsus esitas ettepaneku alamkojale, eelnõu wõeti 3. lugemisel wastu 16. juulil 1909. aastal ja astus jõusse 1. jaanuaril 1910. a.

16. juuli 1909. a. palgaalamäärade seadus.

Seaduse alla kuuluwad töölistel rätsepatööstuses, karbitööstuses, peen-rauatööstuses, kas nad töötawad wabrikutes, töökodades wõi omas kodus. Seaduse elluwõimiseks moodustatakse tööametid iga tööharu kohta, mille peale seaduse mõju piirkond laiendatud, kelle ülesanne on

palkade alammäärade määramine. Kaubandusministeeriumil on õigus ka teiste tööliste ja ettevõtjate wahel tekkiwate asjade harutamist tööametite peale panna.

Seadus sisaldab määruseid, mille järele: 1) tööametitel õigus on oma tegewuspiirist kõrwaldada ettevõtteid, kus töötingimised nii muutunud, et seal sunduslikku palgaalammäära tarwis ei ole ja 2) oma tegewuspiirkonda wõtta ettevõtteid, kus palgad tööameti arwamisel reguleerimist nõuawad. Nende otsuste peale on nii töölistel kui tööandjatel õigus kaebada alamkojale, kus asjad wastawasse komisjoni harutada antakse.

Tööamet koosneb kolme liiki liikmetest: kaubandusministeeriumi poolt nimetatud liikmed, tööliste ja tööandjate esitajad. Esitajateks wõib walida ka naisi. Kui tööamet luuakse tööstuse jaoks, kus naistöölised enamuses, peab ka üks ministeeriumi poolt nimetatud liige naine olema. Liigete hulgast määrab kaubandusministeerium esimehe. Ministeeriumi poolt määratud liikmed ei ole riigi ametnikud, waid nad määratakse isikute hulgast, kes kuidagi seotud ei ole tööameti alla kuuluwate tööstustega. Tööametite liikmed saawad riigi poolt päewaraha.

Esimene tööamet moodustati raudketi tööstuse jaoks, siis paberikarbi tööstuse ja mitmesuguste rätsepatöö harude jaoks.

Seadus annab kaubandusministeeriumile õiguse peale üleriiklikkude tööametite ellukutsuda ka kohalikka tööametid, kes palkasid määrab silmaspidades kohalikka olusid. Kohalikud ametid moodustati kaubandusministeeriumi ettekirjutusega 22. juulist 1910. a. Koosnewad kaubandusministeeriumi poolt määratud erapooletutest esitajatest, tööameti esitajatest (ühepalju esitajaid töösturite ja tööliste poolt) ja kohalikkude tööliste ja töösturite esitajatest.

Tööamei määrab palkade alammäärad kindlaks, kus aga kohapealsed ametid olemas, seal wiimaste ettepanekul. Enne alammäärade kindlaksmääramist koguwad tööametid wastawaid andmeid ja wõtawad arwesse kõik kolme kuu kestel esitatud wastuwäited. Otsused tehakse hääaltenamusega ja kuulutatakse töösturitele ja töölistele.

Kindlaksmääratud alammäär omab kohe peale pooltele teadaandmist piiratud jõu (limited operation). Töösturid peawad palkasid maksuma vähemalt kind-

laks määratud alammäära suuruses, kui töösturi ja töölise wahel mitte kirjalikku lepingut ei ole sõlmitud, et tööline wäheha tasuga nõus. Alla normi maksetud summasid on töölisel õigus sisse nõuda kohtuteel kui wõlga, kusjuures aga vähem maksja erilise trahwi alla ei lange.

Kuus kuud peale alammäärade jõusse astumist on kaubandusministeeriumil õigus alammäärased sunduslikkudeks kuulutada. Sarnasel korral kaotawad kõik lepingud, kus palgad alla alammäära, makswuse. Alla alammäära palga maksjaid karistatakse rahatrahwiga kuni 20 £.

Kui tööline haiguse wõi muil põhjustel täie jõuga töötada ei saa, on tööametil õigus teda eritingimustesse paigutada kuni paranemiseni.

Kaubandusministeerium kinnitab ametisse tööinspektorid, kelle ülesanne on töökaitse seaduste, selle hulgas palga alammäära kohta wäljaantud määruste täitmise järele walwamine. Tööinspektoritel on õigus saada wastawaid andmeid, nõuda palgalehtede esitamist jne. Kes tööinspektori tema ülesannetes takistab, langeb kuni 5 £ karistuse alla, kes aga tööinspektorile waleandmeid esitab, langeb kuni 3-kuulise aresti trahwi alla, millist karistust sunduslikkude töödega lühendada wõidakse,

Töölisel on õigus tööinspektorile kaebustega töösturi wastu esineda kas isiklikult ehk teiste kaudu.

Iseloomulikud on siin refereeritud palgaalammäärade juures kokkuwõttes asjaolud, et ta 1) on maksmapandud ettevõtete suhtes, kus palgad ebaloomulikult madalad; 2) seaduse teostamine sünnib komisjonide (tööametite) kaudu, millised komisjonid koosnewad töösturite ja tööliste esitajatest pariteetlisel alusel ja walitsuse poolt määratud esitajatest; 3) tööameteid poolt kindlaksmääratud alammäärad hakkawad esialgul maksuma fakultatiivselt ja wõiwad alles 6 kuu pärast kaubandusministeeriumi sundmäärusega saada sunduslikkudeks kuulutatud; 4) sunduslikkudeks kuulutatud palgaalammääradest vähemmaksmine on karistataw.

1913. a. laiendati seaduse makswuspiirkonda pagari- ja konserwitööstuse, pesutööstuse, lina- ja puuwilla- kudumise tööstuse peale.

Palgaalammäära seaduse laiendamine kõigi tööalade peale.

8. VIII. 1918. a. seadus.

Ilmasõja lõpul tekkis üldine kartus, et tööpalgad järsult alanewad. Eriti kardeti naistöölite palkade alanemist, kui ka üldist palkade alanemist kõigis ettevõtetes, mille kohta palgaalammäära seadused maksmas ei ole. See kartus wäljendus ka I. H. Whittley eesistumisel peetud wastawa alamkoja komisjoni aruandes. Leiti tarwilikuks 1909. a. palgaalammäära seadust laiendada kõikide tööstuste peale.

8. augustil 1918. aastal wõttiski alamkoda wastawa täiendusseaduse wastu.

1909. a. seadus oli maksew ainult 4 kodukäsitöö haru kohta. Tema laiendamine teiste töönduste peale wõis sündida ainult ajutiste määruste (provisional order) teel parlamendi igakordsel nõusolekul. 1918. a. täiendaw seadus annab tööministrile (kaubandusministri asemel 1909. a. seaduses) õiguse erilise määrusega (special order) seaduse mõjupiiri kõigi tööstuste peale laiendada ilma, et erilist nõusolekut alamkoja poolt tarwis oleks. Parlamendi kontroll jääb püsima õigusena tööministri wastawaid märkuseid kuningale 40 päewa jooksul tühistamiseks esitada.

Kuna 1909. a. seadusega tööametid uusi ettevõtteid oma mõjupiiri wõisid wõtta ainult sel korral, kui nad wastawas ettevõttes leidsid palgad teiste samasuguste ettevõtetega wõrreldes erakordselt madalad olewat, wõib tööminister 1918. a. seaduse järele palkade reguleerimist ettevõtta, kui ta seda tarwilikuks leiab.

Et eriti naistöölite palgad erakordselt madalad olid, oli alammäärade kindlaks määramise alus – keskmised palgad mujal ettevõtetes – wäga nõrk. 1918. a. seadusega wõib aga aluseks wõtta muutunud tingimusi – nagu turuhinnad jne.

Endise 6 kuu asemel wõib tööminister uue seaduse järele tööameti määrusi juba 3 kuu pärast sunduslikuks kuulutada.

Peale päewa- ja tükitöö palkade reguleeriwad tööametid ka ületunnitasa alammäärad.

1921. a. oli ellukutsutud üle riigi 63 tööametit, kes korraldasid üle 3 miljoni tööliste palgad.

1918. a. seadus tekitas töösturite ringkondis suurt opositsiooni, mille taga-

järjel 1922. aastal seaduses vähemaid kiitsendusi ette wõeti.

Järgmises numbris waatleme teisi palgaalammäärade seadusi.

29. märtsi 1912. a. söetöölite palgaalammäära seadus.

Söetööstuses oli 1911. a. üle 1 miljoni tööliste. Peale Durhami ja Northumberlandi maksis igalpool niinimetatud üldine palgaalammäär, milline moodustus 1879. wõi 1888. a. keskmisest aluspalgast (standard) ja sõhindade tõusust ja langusest olenewast lisatasust, milline lisatasu määrati iga kahe kuu tagant wastawate lepitusametite poolt. Palgad olid üldiselt madalad. Langashire mäetöölite esitaja St. Walshi andmetel küünis tööliste arw, kelle palk üle 30 shillingi nädalas, ainult 130.000-ni.

Söetöölised pidasid püsiwat wõitlust üldise palgaalammäära kindlaks määramise suunas, milline nõudmine terawalt ülesseati Southporti konwerentsil 5.–7. okt. 1911. a.

18. jaanuaril 1912. a. otsustasid söetöölised 445.801 häälega 115 721 hääle wastu alata üldist streiki palgaolude parandamise tähe all. Töölised esitasid nõudmise, et päewapalk alla 5 shillingi ei tohi langeda, alaealistel alla 2 shillingi.

Lepituskatsetel, mis walitsuse algatusel peeti, tagajärgi ei olnud.

Selle järele esitas walitsus 19. märtsil 1912. a. alamkojale söetöölite palgaalammäära seaduse eelnõu.

Eelnõu wõeti alamkoja poolt wastu 27. märtsil, kusjuures temale tööliste esitajad wastu hääletasid, kes nõudsid seaduses palgamäära otsekohest kindlaks määramist 5 sh. peale päewas.

Seaduse peajooned on järgmised: 1) seadus pannakse maksa kolme aasta peale; 2) palgaalammäär määratakse tööameti poolt, kes koosneb tööliste ja töösturite esitajatest, kes waliwad oma keskelt esimehe; ei saawutata esimehe walimisel kokkulepet, määratakse esimees kaubandusministeeriumi poolt; 4) töölisel on õigus alammäära sissenõuda; 5) trahwimäärused vähemaksjate kohta puuduwad. Nagu näeme, läheb seadus mitmes punktis 1909. a. seadusest lahku ja seda tööliste kahjuks.

Söetöö ametid awaldasid määrused, mille põhjal palgast ei tohi olla mingid

mahaarwamisi, alammäär ei ole maksew tööjõuetute ja tööliste kohta, kes ameti poolt määratud töönormi wälja ei tee. Kui töölisele alammäär wälja ei makseta, on tal õigus kaebusega esineda ning nõuda ettewõtja esitaja juuresolekul protokoll kokkuseadmist. Tüliküsimused lahendatakse esimese instantsina töölise ja kaewanduse ametniku wahel; ei jõufa kokkuleppele, siis kaewanduse walitseja ja tööliste ühisuse (Miners Association) esitaja wahel; kolmandaks ja lõpuliiksu instantsiks on pariteetline komisjon, kelle esimeheks kaubandusministeeriumi poolt määratud erapooletu esitaja. Uute tööliste kohta pannakse alammäärad maksma peale 1-3-kuulist töötamist kaewanduses.

Sõja lõpul tekkis Inglismaal üldine sөөtööstuse kriis, mis walitsust sөөtööstuse peale erilist tähelepanu sundis pöörama. Nii moodustati eriline sөөtööstuse fond, mis wastawa komitee juhtida. Fondi maksiwad kõik sөөtöösturid maksusid wastawalt produktsioonile ja sealt makseti sөөtöölilistele lisatasu, et palka üle riigi ühlustada.

Sөөtööliliste streigi puhul 1921. a. määras walitsus sөөtöölilistele palkade maksimiseks 10 miljoni naelsterlingilise toetuse ja kindlustas sөөtöölilistele palkadeks 83%

üldisest tööstuse sissetulekust, kuna 17% ettewõtjale kasuks läheb. Wiimane sөөtööliliste streik tuli selle tõttu, et Baldwinini walitsus toetusest loobus ning töölistel kaitseta jättis. Teatawasti ei lõppenud see streik tööliste õnnelikult.

Maatööliliste palgaalammäärade seadus.

Palgaalammäärade seadus maatöölilistele pandi maksma 21. augustil 1917. aastal peale seda, kui maatöölilised seda püsival nõudnud olid. Alammäärad määratakse siin samuti kui see on 1909. a. tööstustööliliste seaduses, tööameti poolt, kelle koosseis ja wõimupiirid 1909. a. seadusele sarnased. Seadus määrab aga, et täiejõulise meestöölilise palk ei tohi olla vähem kui 25 sh. nädalas, vähemat alammäärade ei tohi tööametid määrata. Natuuras antaw palk hinnatakse tööameti poolt. Niipea kui alammäär määratud, kaotawad lepingud vähema palga suhtes maksuse (lahkumine tööstustööliliste seadusest!) Wähem maksmine on karistataw 20 £ rahatrahwiga, mis seaduse rikkumise jätkamisel suureneb 1 £ wõrra iga päewa eest, mil seadusewastane palgamaksmine kestab.

Teistes osades on maatööliliste seadus üldiselt sarnane 1909. a. seadusele.

Rohkem kultuurilist tegewust haigekassades.

Wajalik laialdane suusõnaline ja kirjalik kihutustöö.

J. Kirp.

Haigekassade osalised kaebawad sagedasti mitmesuguste puuduste üle arstimisüsteemis ja isegi arstide peale.

Haigekassade juhatused märgiwad jälle omakord ära soowimata nähtusi kassaosaliste ja perekonnaliigete seas: ollakse tõsisema põhjusega haiged, nõutakse kallid rohte ja ei tarwitata neid ära jne.

Üks lähematest ja otstarbekohasematest töödest oleks laialdane suusõnaline ja kirjalik kihutustöö. Selle sihi saawutamiseks ei tohi keelda abinõusid. Kassaosalisi ja nende perekonna liikmeid tuleb harjutada elawamat huwi tundma nendele lähedal seiswate küsimuste wastu. Seda aga ei saawutata ühel hoobil. Ei saa nõuda, et kassa-

osalised saaks põhjalikumalt teadlikuks haigekassade üldisest tegewusest.

Haigekassade kultuurilise töö peaden-dajaks on seni olnud Haigekassade Liit. See peab ka nii olema, sest iga üksik haigekassa ei saa wälja anda oma kirjandust, lendlehti, otsida lektoreid jne. Peale selle on liidul kergem saada ülewaadet Eesti haigekassade töowälja kohta.

Kuid üht peab siiski awalikult tunnistama, et Liit ei suuda üksinda teostada kultuurilist tööd haigekassades, kui haigekassad ise ei astu sellel wäljal kindlaid samme. Haigekassade häälekandja „Töö ja Terwis“, milles selgitatakse kõiki haigekassade poliitikasse puutu-waid tähtsamaid küsimusi, läheb weel wähesel arwul laiali.

Kas kõik juhatuse liikmed tutwunewad haigekassade tähtsamate küsimustega, mille eest on nad põhikirja põhjal wastutawad kogu warandusega? Arusaadaw, et — ei! Harilikult otsustatakse küsimus haigekassa asjaajaja teadaande põhjal. Kas ei oleks teised waated ja ka teine kord haigekassade majapidamises, kui kõik wastutawad tegelased oleks informeeritud selle üle, kuidas lahendatakse küsimusi teistes haigekassades ja ka teistes riikides.

„Töö ja Terwist“ ei pea lugema mitte ainult asjaajajad, waid seda peawad tegema ka juhatuse- ja rewisjonikommisjoni liikmed ja kõik wolinikud, samuti ka kõik kassaosalised ühes perekonnaliigetega.

Et lugejates huwi äratada, tuleks wolinikkude peakoosolekulat kõne alla wõtta üldiseid haigekassade tegewusse puutuwaid küsimusi, mis küllaldaselt walgustatud „Töö ja Terwises“.

Tuleb kaswatada arusaajaid haigekassade küsimuste otsustajaid!

Peame ise õppima ja õpetama neid, kes meid walinud wastutust kandma haigekassade hea käekäigu eest.

Oieti tuttaw teadmiste lewitamise kuju kassaosaliste seas on rahwalikud loengud terwishoiu, esimese

abi ja soitsiaalsete küsimuste üle. See töö, millel mõni aasta tagasi oli ainult juhuline ilme, on nüüd Liidu juhatuse energilisel tegewusel kujunenud laialdaseks plaanikindlaks kultuuritööks. Loenguid korraldatakse kindla korra järele. Pikemaajalisi terwishoidlisi loenguid on korraldatud suuremates keskkohdades. Lühemaajalisi terwishoidlisi loenguid on esialgu ka üksikutes wähemates kohtades korraldatud.

Arusaadaw, et wähemates haigekassades ei saa terwishoidlisi loenguid ja soitsiaalsete küsimuste selgitamist teostada laialdase kawa järele. Kuid ka selleks on Liidul oma kawa 3–4-päewaliste loengute näol 12–16 tunniga.

Need on üksikud algsammud haigekassade kultuurilisel wäljal. Selle põllu edasiharimiseks on waja töömehi — haigekassade tegelasi, — sellest tööst wõtku osa iga kassaliige ühes perekonnaliigetega.

Kuid see kõik nõuab laialdast propagandat. Tuleb wälja anda wastawat kirjandust. Kui „Töö ja Terwise“ wäljandmist kindlustatakse haigekassade eest, saab ajakiri weel wäärtuslikuma sisu eest hoolitseda ja suuremal arwul ilmuda. Ajakirja saaks mitmekesisemaks ja kõigile huwitawaks teha.

Haigekassa juhatus ja teenijad.

L. Johanson.

Makswa haiguskinnituseadusega on pandud haigekassa asjade ajamine peakoosoleku ja juhatuse peale (§ 341).

Juhatus on peakoosoleku täidesaatew orgaan.

§ 357 järgi on haigekassa juhatuse ülesandeks haigekassa asjade walitsemine. Juurde on lisatud erilised ülesanded: kassaliikmete palga suuruse kindlaks tegemine nende liiksemaksu äramääramise otstarbel; kassaliikmete haiguste- ja põdemise kestwuse kindlakstegemine ja neile abirahade määramine. Juhatus seab kokku haigekassa tegewuse üle aasta aruande, kinnitusnõukogu poolt kindlaks määratud wormi järele.

Seaduses on nähtud ette peakoosoleku üle kindel järewalwe, mida teostab kinnitusamet.

Kuna juhatuse peal lasub suur wastutus, sünnib tema walimine kinnitusameti kontrolli all ja § 360 järgi loetakse walimised alles siis makswaks, kui ka he n ä d a l a jooksul, walimiste toimetamise päewast arwates, kinnitusameti poolt neid fühistatud pole.

Seaduses on ettenähtud ka juhatuse wastutus: ta on wastutaw peakoosoleku ees ja kohtukorras. § 366 järgi on kinnitusametil õigus haigekassa juhatuse liikmeid ametist tagandada, kui nemad seadust wõi kassa põhikirja on rikkunud, samuti ka wastawatel kordadel neid kohulikule wastutusele wõtta.

Nuhtluseaduse (Ул. о нар. уг. и испр.) § 1199¹ on ettenähtud haigekassa juhataja, juhatusliigete ja haigekassa walitsemiseks kinnitusameti poolt nimetatud

isikute karistuseks, kui nad süüdi on: 1) teadlikult haigekassa summadest toetusraha andmises isikutele, kellele selleks õigust pole, või isikutele, kes teadwalt ei kuulu haigekassaosaliste või nende perekonnaliigete hulka, ehk 2) teadlikult haigekassa raha või muu varanduse kulutamises ülesanneteks, mis kassa põhikirjas pole ettenähtud: türmiga 3 kuust kuni 1 aastani.

Kui seadusevastaselt antud abiraha või kulutatud varandus ulatab üle 300 rbl., siis süüdlased kaotavad õigused.

Kui süülegu kordasaadetud kergemeelsuses ja süüdlane wabatahtlikult tasub haigekassale kahjud, siis karistatakse arestiga mitte üle 3 kuu.

Uues kriminaalseadustikus, mis praegu riigikogus harutusel ja peagi maksuma pannakse, on § 530 üteldud järgmiselt:

Haigekassa juhatuse liikmeid, samuti ka ettevõtte omanikku, kus haigekassa olemas, või haigekassa asjade ajamiseks kinnitusameti poolt eriti määratud isikuid, kes süüdlased on selles, ei nad:

1) haigekassast rahalist toetust andsid isikuile, kellele teadwalt selleks õigust ei olnud või kes haigekassa osanik ei olnud, või seesuguse isiku perekonna liikmele;

2) haigekassa raha või varandust teadwalt kulutasid seesuguste oistarbete peale, mis kassa põhikirjas ette ei ole nähtud, karistatakse: wangimajaga mitte üle ühe aasta. Kui toetuse või ärakulutatud summa ulatab üle viiekümne tuhande marga, siis karistatakse süüdlast: wangimajaga mitte üle kuue aasta. Kui süüdlane enne kohtuotsuse, -resolutsiooni või wandekohtunikkude werdikt kuulutamist wäljaantud toetuse või ärakulutatud summa või varanduse haigekassale wabatahtlikult tagasi andis või muul wiisil haigekassat rahuldab, siis karistatakse süüdlast: arestiga mitte üle kuue kuu.

See on erikaristuse § haigekassa juhatajatele. Warguse, kelmuse, wõltsimise, wõõrawara omandamise eest langewad süüdlased karistuse alla üldistel alustel.

Nii on seadusega pandud haigekassa ülesannete teostamine ja wastutus selle eest nii kinnitusameti, kui ka peakoosoleku ja kohtu ees juhatusliigete peale.

Täiesti loomulik on siis, kui seadus ei kõnele haigekassa teenijatest, küll aga normaalpõhikiri.

Normaalpõhikiri lausub, et haigekassa walitsemise eriosakondade juhtimist, siin hulgas ka kassa arwepidamist ja asjaajamist wõib panna selleks juhatuse poolt kutsutud isikute peale.

Üldise haigekassa juhatuse tegewuse panek selleks kutsutud isikute peale pole

seaduse järgi wõimalik, üldiseks juhiks peab olema – walitud juhatuse.

Juba siit tuleb järeldada, et haigekassa teenijaid palgatakse ja wallandatakse juhatuse poolt, kes ka peakoosoleku ees wastutust kannab haigekassa tegewuse eest. On olnud juhtumisi, kus asjaajaja walitakse peakoosoleku poolt. See pole õige ka sisult, mitte ainult seaduse järgi. Sest ei saa peakoosoleku poolt walida ametnikke haigekassa tegelikkudele juhatajatele, kes mitte ainult peakoosoleku ees, waid ka kohtukorras wastutawad on.

Teenijate palkamisega ei tee tegemist ka ükski teine wastaw asutus: pankade, aktsiaseltside, osaühisuste, kinnitusseltside peakoosolekud. Ka on normaalpõhikirjas üteldud, et juhatuse ülesannete hulka kuulub: kassa teenijate palkamine ja lahtilaskmine.

Küll aga määrab peakoosolek haigekassa teenijate koosseisu ja palgad, kui lahutamata osa eelarwest.

Tekkib küsimus, kas on teenijatel õigus juhatuse wastu kaebust tõsta peakoosoleku ees. Seaduse § 350 p. 5 kõneleb, et peakoosoleku wõimupiiri kuulub – juhatuse tegewuse peale kassaliikmete ja ettevõtete waldajate poolt esitatud kaebuste läbiwaatamine. Teistest kaebustest ei kõnele seadus. Seda p. 5 ei saaks haigekassa teenijad kasutada, sest nende kaebused selle alla siult ei kuulu, mida wõib juba sellest järeldada, et see § warem wälja anti, kui kassateenijad said haigekassa osalise õigused.

P. 6 on ettenähtud kassa juhatuse ja peakoosoleku liikmete poolt ülestõstetud küsimuste otsustamine peakoosolekul. See punkt mahutab enesesse ka wõimaluse – harutada peakoosolekul selle liigetele teatawaks saanud kassa huwides mitte soowitawat wahekorda juhatusliigete ja ametnikkude wahel.

Peale selle on wõimalik teenijate küsimust harutada weel kassa aruande ja eelarwe juures, kuna wiimasega see ka otsustatakse. Haigekassa põhikirjas on harilikult ka märkus, et haigekassa teenijad wõiwad peakoosolekuteest sõnaõigusega osa wõtta.

Kui näiteks haigekassa juhatuse ei maksa teenijale palka wälja, siis wõib teenija esineda nõudmisega kohtu korras, peakoosolek ei tarwitse seda küsimust harutada, küll aga wõib, kui seda

algatatakse ja nõutakse. Sest peakoosolekul on võimalik harutada ja arvestada juhatuse tegewust igakülgsest.

Kui peakoosolek teeb otsuse teenijate ja juhatuse wahekorra õiendamiseks, siis ei tarwitse juhatusel seda täita ja temale ei saa peakoosolek mitte midagi teha. Sest § 353 on ettenähtud, et haigekassa juhatuse liikmete arv ja nende wolituste kestvus määratakse kindlaks kassa põhikirjas. Enne wolituste tähtaja lõppu ei saa peakoosolek juhatuse liiget tagandada, kui puuduvad § 354 ettenähtud asjaolud. Umbusalduse awaldusel peakoosoleku poolt ei tarwitse haigekassa juhatuse peale mingit mõju olla, sest haigekassa pole parlament ja temal puuduvad wastawad traditsioonid.

Sellest kõigest tuleb järeldada, et haigekassa teenijad kuuluvad juhatuse wõimkonda; juhatuse palkab neid ja sõlmib nendega lepingu piirides ja alustel, mis ettenähtud peakoosoleku otsustes ja eelarwes.

Teenijad on wastutawad juhatuse ees, aga süütegude eest, mis sisaldawad kuritegewuse tundemärke, ka kohtu ees üldistel alustel.

Oma teenistuslise wahekorra wõib teenija määrata juhatusega teenistuslepingut sõlmides.

Kassaliigetel on õigus kaebtust tõsta juhatuse peale, kui teenijad oma kohustusi ei täida.

Missugustele nõuetele peab wastama haigekassa teenija? Ta peab seisma oma ülesannete kõrgusel.

Haigekassades, kus wähe liikmeid, on teenistuses ainult üks teenija: asjaajaja- raamatupidaja. Suuremates kassades on need kohad lahutatud, peale selle veel rida arweameetnikka.

Peale raamatupidaja peab ka asjaajaja tundma raamatupidamist. Iseenesestki mõista, et wastawate seaduste ja määruste tundmine, samuti Eesti keele õigekirjutus tingimata tarwilik on. Ka praktika suuremates ja eeskujulikumatel haigekassades oleks tarwilik.

Edaspidi oleks tarwis luua haigekassade teenijate etfewalmistamiseks wastawad kursused, mille programm oleks kokkuseatud wastawalt neile nõudmistele, mis asetatakse haigekassa teenijatele. Ühistegeliste etfewõtete teenijate etfewalmistamiseks töötawad juba mõnda aastat wastawad kursused.

Iga haigekassa teenija peab alatasa ennast püüdma oma kutsealal täiendada, ammutades wastawaid teadmisi raamatutest ja ajakirjadest.

Haigekassa teenijale asetab ta kutseala ka ferwe rea erinõudmisi.

Haigekassas tuleb tegemist teha haigete, murest puretud ja kas kassaosalist wõi selle perekonnaliiget tabanud haiguse läbi erutatud inimestega, kellel närwitsemiseks loomulikud põhjused. Seda peab haigekassa teenija alati silmas pidama, kui ta tema poole pöörawaid inimesi kohtleb.

See nõuab haigekassa teenijalt: kannatust ja tasakaalu. Ta ei tohi ega wõi ärewaks ja terawaks minna. Ta peab — inimesi mõistma, wäikestest ja wäiklastest pistetest, auhaawamistest üle olema, peab arwestama kassaosaliste massi tasapinnaga, nende ümbruskonnaga, haridusega, kaswatusega ja — hädadega. Ta ei tohi mingit tähtsust anda neile etteheidetele, mis kassaosalised ja nende omaksed teewad, waid püüdma olla kõigi wastu wiisakas, lahke ja wastutulelik, täites oma kohustusi. Kui haigekassa teenija läheb wiisakuseta kassaliikme wastu jämedaks, kõrgendades oma häält ja tooni, siis tunnistab see ainult tasakaalu puudumisest ja ka — kaswamatusest. Ta peab wäiklusest üle olema. Ta on haigekassa teenistuses, kus tegemist päämiselt haigetega ja see asjaolu dikteerib läbikäimise wiisi nendega, kes tema poole pöörawad.

Haigekassa on tööliisklassi asutus. Siit tuleb järeldada, et haigekassa teenijateks wõiwad olla ainult need, kes pole tööliisklassi wastased. Seda peawad juhatused juba teenijaid palgates silmas pidama. Igaühel jäägu oma poliitiline ilmawaade ja arusaamine. Kui aga haigekassa teenija tegutseb poliitiliselt tööliisklassi waenlasena, siis ei saa ta oma ametalalisi ülesandeidki täie anduwusega täita ja kassaosalistel kui tööliisklassil pole mingit põhjust sarnast isikut oma teenistuses pidada.

Ilmaski ei tohi aga poliitiline meelsus olla kassaosalistele põhjuseks, miks teenijat tagakiusama hakataks. Kui ta aktiivne tegelane pole, siis ei ole ka põhjust tema poliitilist ilmawaadet tähele panna. Haigekassa teenijad tulewad asetada niitelda „spetside“ seisukorda.

Haigekassade tegewus on aastate jook-

sul Eestiski tunduvalt kaswanud. Kui oli 1919. a. kassaosaliste arw kõigest 12.047, siis 1925. a. ulatas see juba 34.349 peale, sellele lisaks perekonna-liikmeid 37.123.

Suurenenud on ka haigekassade sisse-tulekud. 1921. a. tuli 328.031 kuld-krooni, 1922. a. 601.218, 1923. a. 905.905, 1924. a. 884.157 ja 1925. a. 1.155.050 kuldkr.

Haigekassade warandus oli 1923. a. 201.308 ja 1925. a. 291.808 kuldkrooni.

1919. a. oli 18, 1925. a. 32 haigekassat. Need arwud näitawad haigekassade tege-wuse laienemist. Et edaspidi see weel laieneb, on loomulik, sest kõik palgalised ei kuulu weel kinnitamise alla.

Ühes tegewuse suurenemisega pole aga haigekassa teenijate töötingimised ja palgad wastawalt paranenud.

Tööliste nõudmine on — elatismiinimu-mile wastaw palk, selle eest nad wõitle-wad. Haigekassades on wõimalik seda nõudmist teostada.

Asjaajaja-raamatupidaja on see telg, mille ümber keerleb tänapäew haige-kassa tegewus. Juhatusliikmed ei tunne ha-

rilikult töötehnikat. Selleks on palgalised. Kui see telg peab hästi tööutama, siis on tarwis ka wastawat palka maksta. Kui aga madalat palka maksetakse, kannat ab haigekassa tegewus, sest teenijal pole tarwilikku anduwust ega tööroõmu, ta waatab ümber, et leida paremini tasu-tawat tööd. Mida paremini hindab hai-gekassa oma teenijat, seda parema töö-jõu ta saab ja haigekassa tegewus selle läbi ainult wõidab.

Täiesti lubamata on tööedukuse seisu-kohalt ka wastolud haigekassa teenijatega, nende põhjuse ta närweerimine.

Haiguskinnitus osalt, töölistkinnitus üldse on Eestis weel sõõdis ja ebapopulaarne. Kes on kohustatud siin olema selgita-jaks, õhutajaks, teeawajaks? Kinnitus-tegelased ja haigekassateenijad, juhatus-liikmed! Kui nemad täie arusaamisega oma otsekoheste ülesannete kõrwal ka tegutsewad sotsiaalse kindlustuse täien-damiseks, siis wõib kindel olla, et ka massile sisendatakse selle tarwiduse ära-tundmine ja see esinedes oma eluliste nõudmistega, leiab ka seadusandluse poolt rahuldust.

Ameerika töölistkonna ilmawaade ja wõitluse taktika.

Ed. Riisman.

Kõige mõjuwamaks teguriks Ameerika tööliste ilmawaade kujunemisel on kind-lasti tema majandusline seisukord. Ühis-riikide tööliste töötasu on parem kui ku-sagil mujal ilmas. See on mitmesuguste asjaolude tulemus. Esiteks on suutnud ametiühisused tublisti mõju awaldada palgaolude parandamisele. Teiseks on terve rida kaugelenägijaid suur-tööstureid arusaamisele jõudnud, kui tähtis on töösturile ja kapitaalile töölistes rewolut-siooni waimu uinutada ja temas rahul-olemist ärafada. Mida paremat tasu tööline saab, seda vähem murrab ta ilmakorra parandamise üle pead. Eriti muutuwad konserwatiwseteks tugewate ja hästi organiseeritud ametiühisuse liik-med, sest nende palgad on kõrged ja muud töötingimised soodsad. Nii näi-teks on Ameerika raudteetöölaliste uni-onidega. Nende neli ametiühisust on väga tugewad, sest nende töö iseäraldu-sed nõuawad kauaaegset ettewalmistust

ja piirawad unioni uute liikmete liig suure juurewoolu wastu. Ameti iseäralduste tõttu ei saa neid ka igal silmapilgul wa-hetada teiste töölistega. Niisugune olu-kord on wõimaldanud neil läbi wiia väga head teenistustingimused. Ühtlasi loetakse raudtee tööliste ametiühisusi kõige konserwatiwsemateks tööliste uni-onide seas.

Wiletsused ja raskused tekitawad igas inimeses rahulolematust ja protestiwaimu. Ta hakkab otsima oma wiletsuse põhjust ja pääseteed olewast seisukorrast. Sel-lest arusaadaw, miks kehwa tööliste il-mawaade ikka väga rewolutsiooniline — „tal ei ole kaotada muud kui ahelad, wõita aga terve ilm.“ Kui tööliste töö-tasu talle juba mõnususi walmistab, lu-bab tal soetada omale kena kodu ja koguda kapitaali mustadeks päewadeks, muutub ta makswa korruga leplikumaks ja kaotab oma käremeelsuse.

„Waranduseta ja pesapaigata tööliste arvu kaswamine lisab juure seda küttematerjali, mida otsib rewolutsiooniline agitaator. Bolsheewism on sotsiaalne haigus, mida toinud ja arendanud waeusus, wõimaluste ühetaolusetus, õiglusetus ja halb ümberkäimine. Kui oleks tõi, et kahekolmandikul meie rahwast pole muud kapitaali kui riided seljas, natuke mööblit ja isiklikku omandust, siis meie kui rahwas seisaksime silm silma wastu olukorraga, mis warustaks meid hädaohu raskete elementidega,“ ütleb prof. J. T. Carlton, tuntud Ameerika majandusteadlane.

Ja teises kohas ütleb ta:

„Liig palju oleks oodata inimestelt konserwatiivset talituswiisi ehk kooskõla hariliku korraga, kui neil on wähe ehk ei ole üldse wõimalust inimlikkude tarwiduste ja soowide normaalseks awaldamiseks. Et neid muuta sarnasteks jõukatele konserwaatoritele, tulewad muuta kehwad jõukateks“.

Et see nii, selleks wõib näitusi leida küllalt oma lähemast ümbruskonnast. Eriti selgeks tõenduseks sellele on aga Ameerika tööliiskond.

Kuid Ühisriikide tööliste konserwatiivsus on mõõduandwad ka terve rida teisi asjaolusid, nagu riikline korraldus, traditsioonid, ajalooline arenemine jne. Tähtsat osa etendawad suured wõimalused. Ühisriigid on see maa, kus tekkinud suurel hulgal miljonääre nii ütelda üle õõ. Paljud on püsiwa tööga ehk osawa spekulatsiooniga waesest mehest saanud rikkaks. Niisugused wõimalused wähenewad iga päewaga ja neid tuleb weel õige harwa ette, kuid need eeskujud toidawad igas Ameerika töölistes lootust ka kuidagi oma õnne leida ja rikkaks saada. Mis peaks tal olema sarnase waga soowiga kapitaali wastu?

Tunduwal mõjub kaasa Ameerika laste kaswatuswiis, milles esiplaanil tugewa indiwiidi arendamine. Koolides on distsipliin lõdew, et mitte nõrgendada lapse tahtejõudu ja algatuswõimet, ning pannakse palju rõhku spordile eluwõitlusteks kypse isiku arendamiseks tugewama põhimõtteil: kes tugewam, wõidab.

Üksikult on siiski raske wõidelda. Ka tugewail. Edukamaks wõitluseks olemasolu eest ja isikliku edu saawutamiseks ühise wõitlusega on sunnitud üksikud koonduma, pealegi kui olemas tu-

gew koondatud wastasrind — ühendatult me seisame, üksikult puruneme! Koondumine sünnib selle eesmärgiga, et ühendatult saawutada iga üksiku isikliku edu. Koondumise tõukejõuks on omakasu. Koondumine ei sünni eesmärgiga nõrgemaid kaitsta. Teise huwid lähewad ameeriklasele ainult nii palju korda, kuiwõrra need ta oma isiklikkude huwidega seotud.

Ametiühisuste iseloomu määramisel on need waated põhielemendiks. Taktika kujunemisel on mõõduandwad ajaloolised kogemused.

Poliitiline wõitlus ei ole Ameerika ametiühisustele tundmata. Paaril korral oma olemasolu aja jooksul on nad kistud poliitilise wõitluse keeru.

Juba 1827.—1831. aastani oli tööliste suurewiisiline poliitilise unionide kujundamine ja poliitikkasse tõttamine. Põhjust selleks andis eeskätt walimise õigust määrawa waranduslise alammäära ära kaotamine, mis osariikide põhiseadustes senni olemas oli olnud. Sellega omandas suur osa töölisti walimisõiguse ja sai wõimaluse walimiskasti kaudu oma tahet awaldada. Teiseks tõukejõuks oli ametiühisuste pigistamine kohtuasutuste poolt. Ka lootsid töölistes seadusandluse kaudu oma seisukorda hõlpsamini parandada, kui streikide abil. Nii näiteks oli siis käimas kibe wõitlus kümnetunnilise tööpäewa eest, kus sõjariist — hääletamisõigus — andis tööliste juhtidele kõige roosilisemaid lootusi.

Sel ajajärgul tekkis terve rida radikaalseid agitaatoreid, kes kihutustööd tegid rewolutsiooniliste doktriinide kasuks. Nii näiteks tunti tol ajal hästi mehaanikut Thomas Skidmore'i kui juhtiwat radikaalset propagandisti New-Yorgis, kes soowitas kõik eraomanduse awalikul oksjonil maha müüa ja sissetulek rähwa keskel ära jaotada.

Poliitilise wõitluse tagajärjeks olid mõtete lahkuminekul tööliste ridades. Ka ei awaldunud saawutused nii mõjuwal, kui loodeti. See tõi peettumuse. Ametiühisused lagunesid ja liikmete arw sulas kokku. Wiie aasta jooksul oli poliitiline tegewus wälja surnud ja tööliste juhid pöördusid tagasi wanade abinõude juure. See asjaolu ja mõned muud tingimused aitasid saawutada ametiühistel järgmistel aastatel head edu ja liigete arw kaswas kiirelt.

1837. aastal oli järgmine pööre poliitikasse. Suur tööstusline kriis tõi omaga kaasa rohkesti wiletsust. Tööpuudus oli üldine. Ametiühisused lagunesid. Otsides pääseteed sellest hädast, leidsid töölised, et walitsus sadasid uusi eesõigusi

liste poliitilistele wäljadele pöördumises. Tekkis ellu töö-reformaatorite partei, kes ühines hiljem farmerite agraarparteiga, 1878. aasta walimistel said nad mõjuwaid tagajärgi. Paljud ametiühisuste juhid läksid täiesti üle poliitilisele põllule.

Eesti samariitlaste wõimete demonstreerimine 11. septembril Kadriorus.

Samariitlased uppunut elluäratamas.

Pühapäewal, 11. sept. korraldas Eesti Punane Rist Dr. B. Woogase juhatusel samariitlaste manöwrid, et laiemale hulgale nende wõimetegega esineda. Kell 3 koguti noorseppade kodusse, kust sõjawäe orkestri helide saatel sammuti Tallinna jalgpalliklubi wäljale, meriranda. Rongikäigust wõtsid osa samariitlastena haigekassade liikmed – Tallinna tehaste töölised, kes wastawad esimese abi kursused lõpetanud, Noorte Punase Risti liikmed, Piriita päästejaama meeskond ja tuleõrjajad. Demonstreeriti jalaluu murdmise, nikastuse, elektrilöögi, langetõwe, ussinõelamise, lämbumise, põletishaawade jne. korral esimese abi andmist, mida pealtwaatajate kogu suure huwiga jälgis. Waheaegadel esinesid Noorte Punase Risti liikmed terwishoiu- ja iluwõimlemise ning rahwatantsude ettekannetega. Peale demonstratsiooni sammuti muusika saatel noorseppade kodusse tagasi. Noorseppade kodu aias telkides oli wälja pandud hoolekande-õe tegewuse tutvustamine, tiisikusnõuande punkti tegewus, emade ja rinnalaste punktide tegewus, kooli terwishoid jne. Öhtul näidati saalis weel terwishoidlikke filme.

oli annud raudtee, gaasi, sõe, pangaasjanduse jne. kompaniidele ja nad järeldasid, et niisugused monopolid olid nende hädade peapõhjus. See andis tõuke uute poliitiliste organisatsioonide ellukutsumiseks ja wõitluseks nimetatud pahede wastu. Liikumine ei kaswanud aga ülemaaliseks ja suri peatselt.

Tööstuskriis ja sellega seotud raskused olid põhjuseks ka 1873. aastal töö-

Kuid kriisilejärgnew õitseag teisellele edule lõpu ja tööliste-agraaride parteilagunes.

Need äpardused poliitikas sundisid töölistkonda oma ühisuste uuesti organiseerimisel täiesti parteipoliitilisest tegewusest loobuma. Nad leidsid, et poliitika ametiühisustele ainult kahju toob ja ametiühisuslist liikumist lõhub. Reformaatorite doktriinid said kibeda arwustuse osaliseks.

„Intelligentne hariliku mõistusega tööline eelistab tegemis: teha parem tänapäeva probleemidega, millega tal tuleb kokkupuutuda oma edasijõudmise saavutamiseks, kui et seob end efektiivtusega ja unistusega, millel pole iialgi olnud ja — ma olen kindel — iialgi ei saa olema inimkonna asjades ja ettevõtetes mingisugust reaalsust ning mis ähwardawad olla, kui nad saaksid läbi wiidud, kõige kahjulisem süsteem püüete ja tegewuse piiramiseks, mis iialgi üles leitud“, ütleb Ameerika ametiühisuslike liikumise liidu S. Gompers, Am. Töö-Föderatsiooni kauaaegne esimees (mõne aasta eest surnud). „Olukorra päewast päewa parandamisel ei ole tööliste liikumisel inimkonna progressis mingisugust fikseeritud programmi. Kui alata programmiga, peab kõik sellega kokku kõlastuma. Ja kui faktid kokku ei sobi teoreetikute teooriatega, seda halwem faktidele. Nende deklaratsioonid ja teooriad ei lase end kitsendada faktidest. Meie ei sea mingisugust piirjoont, kuid töötame kõige parema võimaliku olukorra saavutamiseks, mis tööliste kohe kättesaadaw. Kui see käes, tüürime järgmise parema poole“.

Need sõnad peegeldawad selgesti Am. Töö-Föderatsiooni ilmawaadet. Ameerika Töö-Föderatsioon tekkis ilma warsti peale kolmanda katsestamise poliitilisel põllul, tagasi tõmbumise ajajärgul, sellepärast ta nii iseloomult kui ka faktikalt õige konserwatiivne. Ta püüab olemasolewat majanduslist korda tunnistades saawutada tööliste võimalikult paremad palga- ja töötingimused, selleks tarwitades collective bargaining'i (kollektiivse kokkuleppe) meetodi. Ta on hoidunud hoolega kõrwale parteipoliitilisest wõitlusest ega poolda ühtegi erakonda eriliselt. Kuid ta toetab kõikide parteide kandidaate, kes tööliste huwide kaitsjaks on osutunud ja kellelt loota tööliste huwide eest wäljaastumist. Et organiseeritud töölistkonna hääled palju loewad, siis püüawad parteid sageli mõndagi ametiühisuste poolt ülesseatud nõuet oma programmi wõtta, et hääli juure wõita.

Kuigi Föderatsioon sotsialistlikkudele reformidele ja uuendustele waenuline, leiab S. Gompers siiski, et kapitaalil ja tööil ei saa olla ühiseid huwisid. „Juhutuwad wahest ajad, kus ajutistel põhjus-

tel huwid langewad ühte; kuid see on ainult ajutiseks“. Tööliste liikumine peab olema juhitud tööliste endi poolt töörahwa huwides ja nende wastu, kes seisawad tee peal ees, waenulised töörahwa seisukorra paranemisele. Töörahwa sõjariistadeks on collective bargain, streigid ja boikott. Kuid Gompers ütleb, et ta pööraks kas wõi wanakuradi enda ja wanakuradi ämma poole tööaitamiseks, kui ainult tööd saaks aidata sel kombel.

Ametiühisuse liikumise aluseks peawad olema niisugused waated ja niisugused põhimõtted, mis kõikide tööliste huwide wastawad. Majandusliku olukorra ja töötingimuste parandamine on iga tööliste esimene püüe, missugune ka ta ilmawaade muidu ei oleks. Kui aga asi läheb radikaalsete reformideni, siis haru newad waated kiiresti. Sotsialistlikud ideaalid ja teooriad, eriti aga nende teostamise programmid on mitmesugused. Igal oma eeswõitlejad ja poolehoidjad. See wiib töölistkonna poliitilises wõitluses omawahelisse konflikti ja, kui ametiühisused sellesse segatud, wiib see ametiühisuse nõrgenemisele ja lagunemisele. On wana asi, et need omawahelised õõrumised lähewad wäga terawaks, sest teatud radikaalse woolu pooldajad salliwad rohkem kapitalisti, kui oma lähemat naabrit — teise radikaalse woolu pooldajat.

Et tööliste poliitiline wõitlus wajaline on, ei saa eitada. Oma seisukorra parandamiseks on waja ka seadusandluse kaudu töötada, sest wastasel juhtumisel wõib tagurline wool seadusandluse kaudu tööliste liikumisele tublisti kaikaid kodarate wahele loopida. Kuid ses asjas peaks poliitiline wõitlus lahus käima ametiühisuslikust liikumisest.

Kui jutt on Ameerika Töö-Föderatsioonist ja tradeunionidest, siis on sellega puudutatud kaaluwat osa Ühisriikide töölistkonnas. Teine iseloomult erinew tööliste organisatsioon — Industrial Workers of the World, kelle põhimõtted kommunismi wallast, ei ole paisunud oma liigete arwult kuigi suureks. Tema liikmed on kehewast tööliste klassist, eriti läänepoolsetest metsatööstustest. Kuid ta on wäga aktiivne, nad usuwad, et tradeunionid, mis grupeeritud ametite järgi, ei saa wõidelda edukalt suurte kapitalistlikkude organisat-

sioonidega. Nad nõuavad ägedalt palga süsteemi kaotamist ja töösturi kolikambri heitmist.

I. W. W. liigete arv ei ole kasvanud üle wiiekümne tuhande, mis teiste organiseeritud ametiühisuste liikmete üldarwuga võrreldes õige wäike (föderatsioon is üksi on 3.000.000 tööliste ümber, kuid peale selle on teistes föderatsiooniga mitte ühinenud tradeunionides ligi 600.000 töölist).

Muidugi ei puudu Ühisriikides ka praegust oma pahempoolsed poliitilised parteid kunni kommunistideni, kuid neil ei ole mõju ametiühisustes.

Kuigi Ühisriikide tööliikond wõrdlemisi konserwatiivne, wõib siiski juhtuda, et tööliikond jälle mõnikord saab poliitikakeeru kistud, kui tekiwad kibedad ajad ja rahulolematuseks põhjust annawad, nagu see juba mõnikord juhtunud on. Ja, wõib olla, just sel põhjusel, et Ühisriikide walitsuse taktikas on awaldunud liiga wähe sotsiaälset.

Ühisriikide loomisaegne wabaduse mõiste nägi wabadust eeskätt eraomanduse puutumatuses ja eraomanduse wabas arenemises. Tol ajal ei arwetatud wõimalusega, et liiga suur eraomanduse wabadus just ühe klassi — tööliklassi — wabaduse kitsendajaks saab, et see jagu wabadust, mis ühedele rohkem antakse, wõtab sama palju ära teiste wabadusest.

Sellest on tingitud ka asjaolu, et need ettewõtted, mis edumeelsemates riikides riigi käes, on Ühisriikides erakompaniide

käes, nagu reudteed, telegraaf-telefon, rääkimata kaewandustest, elukinnitusest, tulekinnitusest jne. See asjaolu on juba wiinud töölisi poliitikasse (nagu 1837. aastal) ja on sundinud hiljemgi töölisi nõudma üldtähtsusega ettewõtete riigi kätte wõtmist. Eriti on kaewandustöölised, kellel on olnud kõige suuremad ja kõige ägedamad streigid, mitu korda selle nõudmisega esinenud. Ka Töö-Föderatsioon on wõtnud oma programmi punkti, milles nõuab igasuguste üldtähtsusega ühiskondliste ja poolühiskondliste ettewõtete riigistamist ja juhtimist rahwa huwidete wastawalt.

Sama wabaduse mõistmine on karmitsas olnud ka töökaitseseaduste ilmumisele Ühisriikides. Mitmed töökaitseseadused, mis osariikides wastu wõetud, on tunnistanud konstitutsiooni wastaseks. Ometi on Ühisriikide konstitutsioon niisugune asi, mis annab end igat kanti seletada. Mõnigi seadus, mis aastate eest oli põhiseaduse wastane, on aja jooksul, kus waated ja mõisted arenenud, leitud põhiseaduse pärane. See asjaolu on annud põhjust ühele töökaitsese probleemide uurijale järeldada, et kui töökaitsese seadus antud olukorras mõistlik ja wajaline, on kerge töö selgeks teha, et ta ka konstitutsiooniline. Pea iga senni saawutatud tööliste edusamm on pidanud läbi tegema wõitluse konstitutsioonilikkusega.

Waiksel okeanil, juulikuul, 1927. a.

Armastuse warjud.

Dr. Walter Pryll'i järele.

Armastus on suurepärasemaid õnnisusi, mida loodus inimesele kinkinud. Ta seob meest naisega, wanemaid ja lapsi, sugulasi ja sõpru ning kaunistab meie elu, mis temata oleks tühi. Nälja ja janu kõrwal on armastus, s. o. elu edasiandmise tung, kõige tugewam. Kuid armastuse heledate rõõmude kõrwal peituwad sageli sügawad warjud — suguhaigused. Nad piirawad ja waritsewad inimkonda tuhandest põlwest saadik. Ju hallil wanal ajal tunni neid, kuid alles wiimase aastakümne teaduslikud uurimused on selgitanud nende tõelise ise-

loomu ja leidnud abinõud nende arstimiseks ja ärahoidmiseks.

Suguhaiguste nimetuse all mõeldakse praegu kolme järgmist suguhaigust: siifilis, tripper, ja p e h m e s h a n k e r. Igaüks neist kolmest haigusest on omaette tõbi, igaühe tekitab eri-pisilane, igaühel on omad iseäralised awaldumismormid ja iga haige suhtes erilised tagajärjed. Kõik nad kanduwad edasi kas otseteel inimeselt inimesele, wõi kaudsel teel asjade läbi, mida haige määrinud oma were wõi mädaga. Inimest tabab kas üks neist haigustest wõi ka kõik korraga.

Pehme shanker on kohaliku iseloomuga. Ta tuleb 1–3 päewa jooksul pärast külgehakkamist väikse punase plekina, mis järgmisil päivil muutub mädapeaks, millest omakorda sünnib naha sisse sõõnud haawakene. Selle paise mäda on väga külgehakkaw; kui ta sattub mujale nahale, siis tekkiwad seal samasugused mädakohad. Haaw on walus ja et ta katsudes pehme tundub, siis hüütakse haigust pehmeks shankeriks. Üldiselt on see kergemaid suguhaigusi ja korraliku arstimise järele võib ta kaduda mõne nädala jooksul.

Siifilis (ehk lues, pahatõbi, kuritõbi, prantsus) on sellewastu väga tõsine, pikaldane, aastaid wältaw haigus. Eriti kardetaw on ta ome raskete tagajärgede tõttu, nagu selgüdi tiiskus, peaju pehmenemine ühes kroonilise waimuhaiguse awaldustega j.n.e.

Siifilise tekitaja on silmaga nägemata korgitõmbaja kujuline pisilane, keda hüütakse spirochaeta pallida (kahwatu spiroheet). Haigus antakse edasi kas külgehakkamise või päriwuse teel.

Kui pisilane sattub katkisele, kriimustatud nahale, siis jääb ta seal püsima ja hakkab imekiirelt siginema, were kaudu edasilükudes üle terve keha. Haiguse hakkamiskohale ilmub umbes 3 nädala järele väike, walutu, punetaw haaw, mis ümbruskohast kõrgemale kerkib, kõwaks muutub ja harilikult pealt leemendab. Haiguse esimene järk on alganud ja teda nimetatakse kõwaks shankeriks, sest et ta katsudes kõwa tundub. Haaw haiget ei tee. Haige põõraku otsekohe wastawa eriarsti poole, sest sellest oleneb ta edasipidine saatus. Arst wõtab haawast wähe seerumi ja uurib seda mikroskoobi all. Kui ta selles leiab spiroheete, siis on siifilis tõendatud. Teisel teel haigust kindlaks teha on wõimata. Kui haigus siifilise esimese järgu kestes on kindlaks tehtud ja otsekohe rawitsemata hakatud, siis on wõimalik pisilaste edasitungi takistada ja haigust parandada. Kahjuks põõratakse aga harwa otsekohe arsti poole, waid minnakse alles siis, kui haigus juba kaugele arenenud ja walu teeb – siis on aga arstimine muidugi palju raskem ja kulukam.

Kõwa shankeri nähtawale ilmumise järgnewal kolmel nädalal algab haiguse teine järk, mis awaldub lümfa näärmete üldises, walutus ülestursumises ja kõwe-

nemises ja umbes 9 nädalat pärast külgehakkamist ilmuwad kehale ja ilanahkadele punased plekid, wistrikud või paised. Nendega kaasas käib peawalu ja palawik. Mõne aja möödudes kaowad need nähtused, et uuesti korduda 3–6 kuu takka. Ja nii kestab see umbes 3–5 aastat. Siifilise teine järk awaldub päämiselt wälimisel nahal, kõige sagedamini suguorganide ja pärasoolika ümbruses, kuid ka juuste, silmade ja närwide haigustumises. Paisete ja wistrikkude leemendaw pind, haawadega kaetud kurgu ja suu ilanahk, suguosade ümbrus – need kõik on täis pisilasi ja sellepärast on siifilise esimene ja teine järk eriti külgehakkawad. Aastate pärast, haigele enesele märkamata, järgneb siifilise kolmas järk. Selle iseloomulikum tunnus on n. n. gummade ilmumine. Gummad on sõlmetaolised muhud, mis kaswades paisuwad, punaseks – siniseks muutuwad, lahti lõõwad, paisena haisewat mäda wälja ajawad ja paranedes nahale armi jätawad. Nad ilmuwad kontidele, muskritesse, liigetesse ja sisemistesse organidesse. Selles järgus arenewad ka siifilisel põhjenewad südame-, werseringwoolu haigustused, nagu suure tuiksoone laiennemine, mille lõhkemine toob äkilise surma. Samuti ilmuwad waimuhaiguse nähtused, mille tagajärjel inimene ei sa käia, tot-raks muutub j.n.e.

Kuigi siifilis on kardetaw, keeruline ja salajane haigus, on ta siiski arstitaw, ainult wõitlus tema wastu nõuab kannatust ja püsiwust.

Tripper (ehk gonorrhoe). Tawalisesti peetakse teda kergeks tõweks. Seda sellepärast, et arstimisel ta wälised tundemärgid juba mõne kuu järele kaowad. Haiguseidu pole aga weel häwitatud ja just sarnased poolikult rawitsetud ja selle tagajärjel krooniliseks muutunud tripperiga inimesed ongi suuremad haiguse lewitajad.

Praegu on tripper laialilagunenenumaid haigusi, sest umbes $\frac{2}{3}$ suguhaigusi lan-geb tripperi arwele.

Mõlemi soo juures awaldub haigus ühesuguselt umbes 3–8 päewa pärast nakkamist, sealjuures mees tunneb haigustumist kõwemini kui naine. Tripperi pisilane tungib suguorganide ilanahka, tekitades seal põletiku ja mädajooksu. Haigus algab mehe juures järgmiselt: ta suguliikme kusetoru ots paistetab üles,

sügeleb, punetab ja eristab esiti hallikat lima, siis lima mäda ja pärast selget mäda. Kusemine teeb igakord põletawat lõikawat walu, kusi segane. Kui haigust algastmes ei arsiita, tungiwad pisilased kusetorupidi ikka kaugematesse osadesse, sünnitades põletiku ja mädawoolu terwes suguliikme ilanahas ja teistes naaberorganides. Sama kardetaw kui tripperi arstimata jätmine, on ka pikale wenitatud hooletu rawitsemine. Haiguse kindlaks tegemiseks on tarwilik pöörata suguhai-guste eriarsti poole, kes haige were asja-tundlikult mikroskoobi abil läbi uurib. Mida warem haigus äratuntud ja arstima hakatud, seda enam on wäljawaateid ter-wenemiseks. Wereproowe peab teha laskma ka arstimise kestes ja keegi ärgu arwaku end terweks enne kui kolm we-reproowi üks teise järele on kinnitanud paranemise.

Naise juures omab tripper wähe teist-suguse käigu. Naise kusetoru on märksa lühem mehe omast ja pisilastel on see-

tõttu vähem laiutamispinda, millepärast ka arstimine kergem. Tawalisesti aga hiljub arstimine, sest haigus ei awalda naise juures otsekohe nii märgatawalt kui mehe juures. Pisilased aga wahe-peal liiguwad edasi ja on nad kord jõud-nud emakojani ja munasarjadesse, siis on õige küsitaw wäljaarstimine ja naisel tuleb põdeda eluaeg igasuguseid seesmisi naishaigusi, nagu emakoja ja munajuhede — ja sarjade põletik.

Suguhaiused tumestawad inimese elu-rõõmu ja tegewustungi, nad rõõwiwad töö- ja teenistuswõimaluse. Suguhai-gused teewad inimese warakult inwaliidiks. Suguhaiigus ei ähwarda ainult üksikut, waid terwet seltskonda.

Sellepärast — kes haige, see arstigu end, kes terve, see hoidugu end kõigest, mis kuidagi wõiks külgehakkawalt mõjuda.

Need on mõtted ja nõuanded, mida awal-dab Dr. W. Pryll Saksa haigekassade kuukirjas „Gesundheit“.

Kinnitusnõukogu otsusi.

30. juulil 1927. a.

Et tööline 3 kuud aastas töötab, see pole haigekassa alt wabastamise põhjuseks.

V. jsk. töökaitse kommissari ringkonna kinnitus-ameel on omal koosolekul 19. nowembril 1926. a. arwanud Tartu üldhaigekassa alla August Tõug'i Jõgewa alewis asuwa puusärgi tööstuse, kus töö-tab 1 tööline, A. Tõugi enese teadaande järele 16. nowembrist 1926. a.

A. Tõugi kaebtuses ettefoodud wäited, et kin-nitusameel wõib haigekassa alla arwata ainult neid tööstuseettewõtteid, kus vähemalt 5 töölist tööta-wad, tema tööstuses töötab aga ainult 1 tööline ja seegi ajutiselt 3 kuu jooksul aastas, ei wääri tähelpanu.

Kinnitusameel on õigus haigekassa alla arwata Tööstuslise Tööseaduse § 270 p. 2 põhjal ka niisuguseid ettewõtteid, kus tööliste arw vähem kui wiis.

Ei wõi ka põhjuseks olla haigekassa alt töö-koja wabastamiseks asjaolu, et tööline, kes seal töötab, on ajuline ja tema tööaeg ei ole pikem, kui 3 kuud aastas. Tööstuslise Tööseaduse § 260 põhjal wabanewad haigekassa alt ainult sarnased juhulised töölist, kelle töö ei kesta üle ühe nädala. Sellepärast kinnitusnõukogu I. osakond, käsitades kinnitusnõukogu seadust ja kodulekorda, otsustas: August Tõug'i kaebtus 5. jaanuarist 1927. a. tagajärjeta jätta ja 5. jsk. töökaitse kom-missari ringkonna kinnitusameeli otsus 19. no-

wembrist 1926. a. A. Tõugi puusärgi tööstuse kohta käiwas osas kinnitada.

Ruskawere piimaühing jääb haigekassa alla.

V. jsk. töökaitse kommissari ringkonna kin-nitusameel on Ruskawere piimaühingu piimatööst-use omal koosolekul 19. nowembril 1926. a. otsustanud Tartu üldhaigekassa alla arwata.

See otsus on tehtud Tööstuslise Tööseaduse § 270 p. 2 põhjal, mis kinnitusameelile õiguse annab haigekassa alla arwata ka ettewõtteid, kus töötab vähem kui 5 töölist. Sellepärast ei wääri tähelpanu Ruskawere piimaühingu juhatus ja meierei kaebtuses ettefoodud ainuke wäide, et kinnituse alla kuuluwad ainult need ettewõtted, kus vähemalt 5 töölist töötab.

Kinnitusnõukogu I. osakond otsustas: Ruska-were piimaühingu juhatus ja meierei kaebtust tagajärjeta jätta ja V. jsk. töökaitse kommissari ringkonna kinnitusameeli otsus 19. nowembrist 1926. a. Ruskawere piimaühingu piimatalituse kohta käiwas osas kinnitada.

Kas wabastab see haigekassa alt, kui piimaühing ja meier ei taha haigekassa maksu tasuda?

V. jsk. töökaitse kommissari ringkonna kinni-tusameel on oma otsusega 19. nowembrist 1926. a. Tartu üldhaigekassa alla arwanud Ulwi piima-

talituse ühisuse piimatööstuse, kasutades selleks õigust, mis kinnitusametiile annab Tööstuslise Tööseaduse § 270 p. 2.

Ulwi piimatööstuse ühisus protesteerib selle vastu, tuues oma protesti aluseks järgmisi väiteid: 1) Haigekassa maks on algajale ühinguile liialt kulukas, 2) ühingul on ainult 1 ametnik, 3) viimase teenistus kestab ainult 1 kuu lepingu järele ja 4) ühing, kui ka ühingu palgaline meier A. Kalm ei soovi haigekassa maksu maksta. Nii ühisus kui ka A. Kalm paluvad neid haigekassa alt wabastada.

Kinnitusnõukogu I. osakond ei saa ühtegi ette- toodud wäidetest sarnaseks pidada, mis näitaks, et kinnitusameti otsus seadusewastane on. Sisuliselt aga asja harutada, kas kinnitusametil põhjust oli Ulwi piimatüingu haigekassa alla arwamiseks, ei pea kinnitusnõukogu I. osakond enese ülesandeks, sest Tööstuslise Tööseaduse § 270 järele on alla arwamise õigus antud kinnitusameteile, kui kohapealsele asutustele, kes oma ringkonna ette- wõtetega rohkem tutawad, kui seda saab olla kinnitusnõukogu I. osakond. Sellepärast käsitades kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda kinnitus- nõukogu I. osakond otsustas: Ulwi piimatäituse ühisuse palwe tagajärjeta jätta ja V. jsk. töökaitse komisssari ringkonna kinnitusameti otsus 19. no- wembrist 1926 a. Ulwi piimatäituse ühisuse kohta käitwas osas kinnitada.

Kas see, kui wigastusi ette- wõttes ei kardeta, wabastab ta haigekassa alt?

V. jsk. töökaitse komisssari ringkonna kinni- tusameti on Kõnnu ühispiimatäituse haigekassa alla arwanud Tööstuslise Tööseaduse § 270 p. 2 põhjal, mis temale allaarwamise õiguse annab.

Kõnnu ühispiimatäituse juhatus selle kinni- tusameti õiguse vastu ei waidle, waid tähendab omas kaebtuses, et „Kõnnu ühispiimatäitus on lihtne käsitööstus, kus mitte niisuguseid wigas- tusi töölilist ette ei tule ning niisugust õnnetut juhtumist karta pole, nagu auru- ehk jõutööstuse masinate juures töötamisel seda ette wõib tulla“.

Nähtawasti on Kõnnu ühispiimatäituse juhatus ekssi arwamisel, et haigekassa töölilisele abi annab ainult õnnetusjuhtumistest saadud wigastuse puhul. Kuna haigekassa ülesanne abi on anda igasuguste haiguste puhul, mis ette wõiwad tulla samuti käsitööstuses, kui mehaanilise jõuga töötawates tööstustes, siis ei ole mingit põhjust kinnitus- ameti otsuse tühistamiseks.

Kinnitusnõukogu I. osakond otsustas: Kõnnu ühispiimatäituse kaebtust tagajärjeta jätta ja V. jsk. töökaitse komisssari ringkonna kinnitusameti otsus 19. novembrist 1926 a. selles asjas kinni- tada.

Kas kuulwad haigekassa alla ka sarnased ettewõtted, mis pole töö- lise terwisele hädaohtlikud?

I. ja II. jsk. töökaitse komisssari ringkonna kinnitusameti on omal koosolekul 22. detsembril 1926. a. arwanud Tallinna Ühise Haigekassa alla Wilhelm Wieckmanni soodatööstuse, kus töötab 1 töölise.

Wieckmann omas kaebtuses toob ette, et haigekassa alla kuulwad ainult need tööstused, kus wähemalt 5 töölit, pealegi ei ole tema töös- tus tööliste terwisele hädaohtlik. Haigekassa maksu olla tema tööstusel koormaw maksta.

Need wäited ei wääri tähelepanu, kuna Töö- stuslise Tööseaduse § 270 p. 2 annab kinnitus- ametile õiguse haigekassa alla arwata ka wähe- maid tööstusi, kui 5 töölilistega töötawaid. Asjaolu, et tööstus hädaohtlik ei ole tööliste terwisele, ei ole mõduandew, sest haigused wõiwad tulla ka tööstusest mitte äraolenewatel põhjustel. Samuti ei saa arwesse wõtta ka asjaolu, et haigekassa maksude maksmine tööstustele koormaks on, sest praegusel ajal on haigekassa maksude maksmine ka suuritel tööstustel raske, kuid neid ei saa kinni- tusnõukogu haigekassa alt wabastada. Ei ole põhjust sellepärast wabastada ka wäike tööstusi.

Ülaltoodu põhjal, käsitades kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, kinnitusnõukogu I. osakond otsustas: Wilhelm Wieckmanni kaebtus I. ja II. jsk. töökaitse komisssari ringkonna kinnitus- ameti otsuse peale tema tööstuse haigekassa alla arwamise asjus tagajärjeta jätta ja nimetatud kinni- tusameti otsus kinnitada.

Piimatäituse haigekassa alla arwa- mine ei ole üleaarune.

V. jsk. töökaitse komisssari ringkonna kinnitus- amet on omal koosolekul 20. detsembrist 1926. a. Tartu Üldhaigekassa alla arwanud Leedimäe piimatäituse ühingu piimatäituse, kasutades oma õigust, mis temale antud Tööstuslise Tööseaduse § 270 p. 2-ga.

Leedimäe piimatäituse ühisuse juhatus omas kaebtuses ümber ei lükka, et kinnitusametil õigus oli nende piimatäitust haigekassa alla arwata, toob ainult ette, et see allaarwamine „ühingu kohta üleaarune olewat“.

Kuna kinnitusameti koosneb isikutest, kes koha- likka olusid tunnewad, ei leia kinnitusnõukogu I. osakond põhjust tema otsust muutama hakata, sest otsus ise on tehtud seadusepärast ja pealegi ühel häälel.

Sellepärast, kinnitusnõukogu I-ne osakond, kä- sitades kinnitusnõukogu seaduse §§ 12 p 3, 17 ja 23 ja kinnitusnõukogu kodukorra §§ 19 ja 21, o t s u s t a s: Leedimäe Piimatäituse Ühisuse juha- tuse kaebtust tagajärjeta jätta ja V. jsk. töökaitse komisssari ringkonna kinnitusameti otsus 20. det- sembrist 1926. a. selles asjas kinnitada.

Kinnitusameti tähtsamaid otsusi.

2. jaoskonna kinnitusameti koosolekult 30. aug. 1927. a.

Perekonna liigetele abiandmiseks ei wõi enam kulu tada kui § 299 ettenähtud.

Paide ühise haigekassa 1926. a. aruande ja peakoosoleku protokoll 26. maist 1927. a. ära- kirja läbivaatamisel teatav aruandja, et protokoll ei

ole seadusega kooskõlas; aruande järgi on pere- konna liikmetele abirahadeks wälja antud summa suurem kui 1/3 aasta jooksul sissetulnud liikme- ja juuremaksude üldsummast ja seega Tööst. Tööse- aduse § 299 rikutud.

Otsustatakse:

Aruanne kinnitada, sellejuures haigekassa juhatusel fähelpanu asjaolule juhtida, et perekonna liikmetele wäljaantud summa edaspidi suurem ei oleks kui Tööst. Tõõseaduse § 299 ette nähtud.

Protokoll haigekassale uuesti ümbertõõtamiseks tagasi saata.

Ettewõtte ühe haigekassa alt teise alla arwamine.

Paide ühise haigekassa kaebtuse kinnitusemefile 2. jsk. töõinspektori korralduse peale D. Limbergi lubjatehase haigekassa alt wäljaarwamise asjus.

Kutsega 25. VIII. 27. a. nr. 1532 ilmus Paide ühise haigekassa asjaajaja Oebius, ja kutsega 25. VIII. 27. a. nr. 1909 ilmus S. J. Limberg.

Aruandja teatab, et tema on arwanud D. Limbergi lubjatehase Paide haigekassa alt Rakwere haigekassa alla, põhjusel, et Rakwere haigekassas, mis Limbergi ettewõttele lähemal, on töõlistel hõlpsam omi asju lahendada.

Otsustatakse:

2 jsk töõinspektori otsus tühistada. D. J. Limbergi lubjatehase suhtes tekkinud kulud ja tulud üle kanda Rakwere ühisest haigekassast Paide ühisesse haigekassasse. Asja selgitamiseks saata D. J. Limbergi lubjatehasesse 2. jsk. töõinspektori abi L. Weski, kes kohustatud walwama, et töõliste koosolek küsimuse otsustamisel wõiks talitada erapooletult ja Paide ühisele haigekassale ülesandeks teha 1. oktoobriks 1927. a. esitada seisukoht selles asjas. Peale töõliste ja haigekassa seisukoha saamist asi kinnitusemefile uuesti ette kanda.

Abi korraldatagu kõigile ühesugustel alustel.

Ärakiri kinnitusemefile uuesti ette kanda.

1927. a. Paide ühise haigekassa kaebtuse asjus kinnitusemefi otsuse peale.

Kutsega 25. VIII. 27. nr. 1532 ilmus Joh. Laube.

Otsustatakse:

Kinnitusemefi läbi waadates kinnitusemefi otsuse I osak. otsust 30. juulist 1927. a., leidis: et selles tähendatud Johannes Laube kaebtus tuleb tähelepanemata jätta, kui kaebtus mitte tähtsal esitatud; kuid Paide ühise haigekassa peakoosoleku protokollis 21. juunist 1925. a. § 9 pkt. 5 tähendatud otsus, mille järele neile kassaliigete perekonna liigetele ei tule haigekassast mingisugust abi anda, sel puhul, kui kassaliikme peateenistus on asutus, mis haigekassale ei allu, tühistada, kuna haigekassa peakoosolek oma liigete suhtes wõib maksma panna ikkagi sarnaseid tingimisi, mis kõikide kassaliigete kohta ühesugused on.

Wäiketöõstuste Tallinna Ühise Haigekassa alla arwamine.

Otsustatakse:

Tallinna Ühise haigekassa alla arwata 1. septembrist 1927. a. peale: 1) A. Ottmann'i kingsepa töõkoda „Aksi“ S. Tartu m. nr. 52—1 t. 2) M. Weeber'i rätsepatöõkoda Wase t. nr. 13—2 t. 3) M. Winnik'i saapapäässete tk. S. Tartu maantee nr. 3—1 t. 4) B. Kirschbaum'i saapanõõri ja paelawabrik „Hinode“ S. Tartu t. nr. 21—e—4 t. 5) J. Kuulmann'i limonaditehas Allika t. nr. 10 omanik J. Wilberg — 4 t. 6) J. Priidiks'i leiwatöõstus — Wilmsi t. nr. 47 — 1 t.

Haigekassa alt wabastamine.

Wabastati, töõstuse iseloomu arwesse wõttes, Tallinna ühise haigekassa alt Papello ja S. Schneideri töõstused.

Haigekassade tegewusest.

Ülewaade Kuresaare Ühise Haigekassa tegewusest

1. jaan. — 30. juunini 1927. a.

Kuresaare Ühise Haigekassa alla kuulused 1. jaan. kuni 30. juunini s. a. üldse 60 töõstus-ettewõtet, missugustest 10 haigekassa alt ajutiselt wabastatud, töõpuuduse ja töõliste wabastamise pärast ettewõtteis. Seega on haigekassa all töõstawaid ettewõtteid 50, kassaliikmeid 230.

Üldiselt ei saa süüdistada ettewõtjaid, et nad oleksid haigekassale wastutulemata, nii tasutakse haigekassa maksud enam-wähem korralikult, kuid tuleb üksikuid juhtumisi ka ette, kus kassa juhatus on sunnitud maksusid töõinspektori läbi sisse nõudma, sarnaseid juhtumisi on olnud seni 7. Teadaannete sisseandmisega tuleb enam korratasi ette, kuid üldiselt hakkab ka see korra poole minema. Suuremas osas ettewõtteis töõtab keskmiselt 2 kuni 3 töõlist, kuid on ka sarnaseid, kus 10—15 ja 20—25 töõlist. Paljud ettewõtted töõtawad hooaegadel, nagu piimatöõsused (meiereid), missuguseid kassa alla kuulub 15.

Liigete arwu tõus ja langus kestab igas kuus suurema ja wäheha, wäheha, selleks allpool toodud arwud:

Kassaliikmeid oli 31. det. 1926. a. m. 186

n. 45, kokku 231. 6 kuu jooksul tuli juure 1927. a. m. 69, n. 16, kokku 85, 6 kuu jooksul lahkus m. 67, n. 19, kokku 86, oli 30. juunil m. 191, n. 39, kokku 230. Juulikuul jooksul tuli aga 27 kassaliiget ju re, seega oli kassaliigete arw juulikuul lõpuks 257.

Perekonnaliikmeid oli registreeritud jaanuaris 131 isikut, 6 kuu jooksul tuli juure 66, lahkus 38, oli juuni lõpuks 169. Juulis tõusis ka perekonnaliigete arw 189 peale. Üldine abitarwitajate arw ulatas juulis 446 peale.

Haigeksjäämisi oli tänawu aasta esimesel poolel peaaegu sama palju kui läinud terve aasta jooksul; l. a. oli 29 haiguse j. ja 7 õnnetusj.; kokku 528 päewaga, kuid tänawu poole-aasta jooksul oli 25 haiguse juhtumist ja 3 õnnetusjuhtumist, kokku 533 päewaga, seega on 5 p. rohkem, kui l. a.

Üksikult jagades oleks haigusjuhtumised järgmised: meestel 25 juht. 467 päewa, naistel 1 juht., 8 p., kokku 475 p. ja õnnetusjuhtumisi 3 (meestel) — 58 p.

Üldnimetatud arwud näitawad selgesti, et haigekassa abitarwitajate arw on tänawu suuresti tõusnud.

Kassa juhatus pidas käesolewa pool-aasta jooksul 12 juhatuskoosolekut, millest alati kõik juhatusliikmed osa wõtsid.

Rewisjonikomisjon rewideeris kassa asjaajajamist ja arwepidamist 2 korda, kusjuures rahuloldawad otsused tehti.

Arstiabi andmiseks on haigekassal lepingu wahekord 10 arstiga, 2 hambaarstiga, 1 silmaarstiga ja 7 apteegiga. Wahekord lepinguarstidega on rahuloldaw, arstid tulid kassale hinnaalandusega wastu, somuli ka apteegi omanikud 10—20 protsendini.

Pikaldaste ehk kahtlaste haiguste läbiwaafamiseks koosnes 3. lepinguarstist komisjon, keda juhatus tarbekorral kassa juure kutsus.

1. juulil oli kassa aktiivas: kassas sularaha 31.971, jooksew arwe pangas 3.624, hoiusummad pangas 234.767, liikuwat wara 67.271,50, panga $\frac{0}{100}$ 5.601, kassaosaliste rawitsus 41.300, perekonnaliigete rawitsus 18.129, kassaosaliste abirahad 56.771, E. Haigek. liidu liikmemaks 1.667, Eesti Tööl. Kinnitusühisuse arwelt 600, kaniseleikulud 5.311, trükikulud 11.318, teenijate palk 20.000, juh. ja rewisj.-komisj. palk 2400, majand. kulud 5000, mitmes. kulud 5.578, kokku 511.308 m.

Passiwas oli liikmemaksu 176.831, arstiabi kapitaal 65.811, wiivilusraha 1.427, muud tulud 3.285, tagawara kapitaal 263.954,50, tagawara kap. arwel liikuwat wara 28.500 m., kokku 511.308 m.

Kuresaare Ühise Haigekassa korraline peakoosolek.

Pühapäewal, 28. aug. 1927. a. Kuresaare Eesti Selti ruumides. Koosolekust wõtawad osa 23 kassaliiget.

Esimees A. Bergman awab peakoosoleku kell 1 päewal, teatab, et peakoosolek on teistkordne, seega kokkutulnud liigete arwu peale waafamata otsusewõimuline. Awaldab kahetsust, et liig wähenen arw koosolekust osawõtawad.

Koosoleku juhatajaks waliti ühel häälel J. Alas ja protokoll kirjutajaks asjaajaja A. Asuja.

Juhatuse esimees A. Bergman teeb ülewaate kassa tegewusest 1. jaan. kuni 30. juunini s. a.

Teatab, et kassa tegewus on suuresti laienenud, nii on abitarwitajaid poolaasja jooksul sama palju olnud, nagu mõõdunud terve aasta jooksul. Et arstiabi korraldus esimest aastat kassa käes, siis peatub pikemalt selle juures. Lõpuks teatab, et kassaosaliste ja nende perekonnaliigete rawitsuse peale kulutatud summad (samade arwete sissetulekuga wõrreldes) ülejääki näitawad, mis wäga rõõmustaw algaja kassa seisukohalt. Awaldab lootust, et kui sarnasell kassa tegewus edasi kestab, siis liigete ja perekonnaliigete rawitsust eeltulewal aastal laiemale alusele wiia wõib.

Asjaajaja toob lühikese ülewaate kassa asjaajamisest ja statistikast arwudes. Lõpuks loeb rewisjoni komisjoni protokollid ette.

Juhatuse esimees kannab ette kassa aruande 1. jaan. kuni 30. juun. s. a., mis peakoosoleku poolt rahuloldawaks tunnistatakse ja teadmiseks wõtakse.

Esimees teatab, et kinnitusameti poolt juhatussele ülesandeks on tehtud peakoosolekule ette kanda järgmist kinnitusameti otsust: „Kinnitusameti koosolekul, 2. V. 27. a. ühhistati teie peakoosoleku otsus 13. III. 27. a. punkt 6. all, kus juhatussele jäetakse õigus tarwiduse korral wäljaminekute eelarwe p. teise p. ülekandeid teha.“

Peakoosolek kuulab nimetatud teadaande ära ja wõttis selle teadmiseks.

Tekkinud küsimuste all teatab esimees, et liigetele tasula arstiabi ja arstirohtude andmise kord on trükitud. Peakoosoleku poolt awaldatakse soowi wiimase ettelugemiseks, mis ka esimehe poolt terwena ette kantakse. Lõpuks teatab esimees, et need igasse ettewõttes ülespanekuks laiali saadetakse ja soowikorral liigetele kätte antakse.

Peakoosoleku liigete poolt sõnawõtjaid ei ole.

Koosoleku protokollile wolitatakse alla kirjutama kassaliikmed: M. Jõe, A. Kald ja M. Waew.

Koosoleku juhataja lõpetab peakoosoleku kell pool 4 p. l.

Mitmesugused teated.

Lätis 28.700 hoolealust.

Hoolealuste seisukord wilets, warjupalkasid wähe.

Abitute ja nõrgajõuliste eest hoolitsemine Lätis sünnib peaauglikult linna- ja maawalitsuste poolt, kes peawad ülewal warjupaiku ja annawad toetust. Kui palju on Lätis praegu abituid ja nõrgajõulisi, selle kohta puuduwad täpsed andmed. 1923. a. toimitud lugemise järele oli kogu Lätis 28.700 hoolealust. Suuremaid muudatusi selles arwus igatahes ei ole, sest funduwaid muudatusi hoolealuste eest hoolitsemises ei ole sündinud. Sellest arwust on maawalitsustel 20.000 hoolealust, linnadel 8.700. Eesrinnas on põllutöölised, kellele järgnewad lihhtöölised.

Nõrgajõuliste ja abitute warjupaiku oli 1923. a. 453. Eraorganisatsioonide poolt peeti ülewal 8 warjupaika. Mis puutub hoolealuste hoolitsemisse, siis jätab see toidu kui ka terwishoiu suhtes palju soowida. Enam-wähem rahulolda-

wamas seisukorras on Riia ja Liibawi hoolealused.

Maawalitsuste warjupaikades walitseb suur mustus ja korratas. Mõni wald annab hoolealuse ülewalpidamiseks ainult 2 lahti (umbes 140 Eesti marka) „pea peale“.

Ka „saatuse“ hooleks jäetud rinnalaste seisukord ei ole kuigi hea. Praegu on Lätis ainult üks riigi poolt ülewalpeetaw rinnalaste warjupaik Riias, kuhu wõib mahutada ainult 125 last. Nagu wiimased statistilised andmed näitawad, on Lätis wäljaspool abielu sündinud ja maha jäetud lapsi 3000. Sellepärast on ka sagedased igasugused kuriteod laste hukkamises. Kawatsetakse weel teist laste warjupaika awada 100 lapse jaoks, kuid see ei paranda palju üldist raskei seisukorda.

Nõrgajõuliste ja abitute hoolekanne Lätis on üldiselt wiletsal järjel. Sellel wäljal tuleb weel palju ära teha, et wähegi seisukorda parandada.

Haiguskindlustus 1919.—25. a.

Selle pealkirja all toob H. Reiman „Eesti Statistika“ juulikuu (Nr. 68) numbris kokkuvõtte haiguskindlustusest neil andmetel, mis riigi statistika keskbürool olemas. Soovitame selle läbilügemist kõigile haigekassa tegelastele, kes tarvilikuks peavad haiguskindlustusküsimusse süvenemist.

Tööõnnetused 1924.—25. a.

H. Reiman avaldab nende kohta läbitõttud arvustiku „Eesti Statistika“ septembrikuu numbris. Samas numbris on veel toodud: Tuberkuloos 1925—26. a, streigid tööstuses 1927. a. I poolel ja tööhõrside tegewus ja töötaolu 1924.—26. a. Augustikuu numbrist leiame peale muu: Jõumasinaid ja mehaanilise jõu tarvitus tööstuses 1925. a. ja hädaabitoed 1924.—26. a.

Rahvusvaheline haigekassaliitude kokkutulek

on Brüsselis, Palais des Academies, 4.—5. oktoobrini 1927. a. Avamine on 4. oktoobrill kell 10^{1/2} homm. Päewakorras on ettenähtud üks küsimus: Rahvusvahelise haigekassaliitude keskkoha loomise küsimus. Kõige koosolekust osavõtmiseks on ka E. Haigekassade Liidu juhatusel saadetud.

Haigekassa teenijate ja tegelaste kursused,

Eestimaa Haigekassade Liidu korraldusel 17.—19. septembrini k. a. Tallinnas, lõppesid esmaspäev õhtul kell 8. Osavõtjaid oli registreerinud üldse 44, 21 haigekassast. Neist võttis kursustest osa 41 kuulajat 19 haigekassa poolt: 16 Liidu liiget ja 3 väljaspool Liitu. Kursuslastest olid: 15 asjaajajat, 7 teenijat (ametnikku), 16 juhatus- ja 3 rewisjonikomisjoni liiget. Loenguid peeti 22, 11 aine üle, 8 lektori poolt: 1. päeval — 7, 2. p. — 7, 3. p. — 8 tundi. Sarnaseid kursuseid korraldab Liit juba teist aastat ja kawatseb neid tulevikuski korraldada, kuna nende järele vajadus suur haigekassade tegelaste hulgas.

Sotsiaalse Edu Rahvusvahelise Ühingu II üldkoosolek

peeti tänawu ära 14.—17. septembrini Wiinis. Esitatud olid koosolekul mitmete maade walitsuste ja Sotsiaalse Edu kohapealsete ühingute esitajad

ning tegelased sotsiaal-alalt. I üldkoosolek peeti mõõdunud aastal 22.—24. septembrini Montreause'is.

Sotsiaalse Edu (arengu) Eesti Ühingu asutamise koosolekut peeti 12. sept. 1906-hoolekandeministeeriumis, millest osa võisid mitme ministeeriumil kõrgemad ametnikud ja teised tegelased wastawalt alalt. Koosolek tunnistas tarvilikuks Eesti Ühingu asutamise ja walis 5-liikmelise ajutise juhatus, kes läbi waatab osakonna põhikirja kawa, tehes wastawaid parandusi ja selle järele esitades üldkoosolekule wasiwõtmiseks. Juhatusse waliti J. Sonin, A. Warma, A. Gustawson, E. Madisson ja A. Mey.

Ühingu eesmärk on sotsiaalse edu arendamine: a) teadusliku uurimistööga, b) meeoleolu loomisega awalikus arwamises sotsiaalse reformi kasuks ja c) kihufustööga rahwuswaheliste töökonwentsioonide ratifitseerimiseks ja elluwõimiseks ning üldse tööliste olukorra parandamiseks. Ühingu liigeteks wõiwad olla isikud, ühingud ja asutused, kellel huwi sotsiaalsete küsimuste wastu.

Otsustati ühiliisi Baaselis asuwa Sotsiaalse Edu Rahvuswahelise Ühinguks Eesti osakonnana ühineda, mis juba ka teostatud. J. O.

Ei nõua „patte“, waid nõuab, kelle poolt hääletasid.

Klinhefleini külas (Austrias) ilmus katoliku õpetaja juure „patukahetsemisele“ keegi naispõlütööline. Õpetaja küsis: „Missugusele nimekirjale andsite teie eelmistel walimistel oma hääle?“ Naisterahwas andis lihtsa ja õiglase wastuse: „See ei kuulu patukahetsemisse, see on minu asi!“ Õpetaja ei annud siiski järele ja nõudis veel kindlamalt: „Kuidas teie häälitate järgmisel korral?“ „Patune“ wastas pealetükkiwale hingekarjasele lühidalt ja kindlasti: „Samuti punastele, kui eelmine kord“. Mida tegi aga õpetaja? Tema saatis „patuse“ minema ja ütles: „Minge kodu, mina ei wõi teile patte andestada“ — „Kiidetud olgu Issand!“ Õpetaja tõusis pehmeit toolit ja läks wiha pärast siniseks. Naisterahwas seletas küla elanikkudele, et „patukahetsemisele“ enam kunagi ei lähe.

Kinnitusnõukogu liigeteks

haigekassade esitajate poolt waliti: J. Wirk, W. Luksepp, A. Tammemägi, K. Eesti ja L. Johanson, asemikkudeks Oebius, Koppel ja Paal.

Küsimused ja wastused.

Miks ei anna haigekassade liit wälja uue normaalpõhikirja Eesti keeles?

Normaalpõhikirja Eesti keeles awaldamine on 1906 hoolekandeministeeriumi (kinnitusnõukogu) ülesanne. Kuuldawasti ei anta normaalpõhikirja enne wälja, kui on haiguskinnituseaduse muutmisküsimus otsustatud.

Kui juhatus esimees ei kutsu juhatus koosolekut kokku, kes peab seda siis tegema?

Tööst. töös. § 355 on ette nähtud ka juhatus esimehe abid. Kui esimees oma ülesandeid ei täida, peab seda tegema abi, muidugi ka esimehele koosoleku üle, kõiki wormi nõudeid täites teatades. On tarwilik, et juhatus koosolekud juba

teatud aja peale juhatus koosoleku poolt kindlaks määrataks.

Kas haigekassa wõib osta maapanga pantkirju? Ja kas on see soowitaw?

Wõib. Tööstuslise tööseaduse § 339 p. 1 on antud õigus haigekassa summade paigutamiseks ka walitsuse poolt kindlustatud põllupankade pantkirjadesse. Kas see otstarbekohane on, tuleb haigekassal enesel kaaluda.

Kas on õige kuni 3-päewase haiguse juures jätta kassaosalist abirahata?

Kui kassa rahaline seisukord ei luba teisiti otsustamist, siis on see paratamata nähtus, ja ei saa küsida, kas see on õige wõi mitte.

Kas võib jätta kassateenija palga määrast eelarve piirides juhatuse kätte?

Võib, kui aga püsiw teenija, on soowitaw palk juba eelarwega ühes kindlaks määrata.

Kui haigekassa arstiabi kapitaliga läbi ei tule, kas võib ta lisa võtta teistest summadest?

Tõst. Iõds. § 264 on üteldud, et arstiabi antiakse ette võtte waldaja arwel. § 304 on ette nähtud, et haigekassal on õigus kassaliikmetele arstiabi andmist ette võtte waldajate arwel oma kätte võtta. Arstiabi maksu suurus ei wõi tõusta üle 2%o. Siit wõiks ju järeldada, et arstiabimaks peaks katma kõik liigete arstimiskulud. Sinna poole peab ka püüdma. Tuleb pidada ka liigete arstiabi üle eriarwed. Arwesse wõttes madalaid palkasid, võib haigekassas seisukord nii kujuneda, et arstiabimaks ei kata liigete arstimiskulusid. Liigete arstimine on haigekassale, kes selle oma kätte wõtnud, kindlaks kohustuseks, millest rahapuduseltgi loobuda ei saa. Tuleb siis paratamata võtta tarbekorral lisa teistest sissetulekutest ja isegi tagawarakapitalist, muidugi seaduses ette nähtud korras ja piirideni. Igatahes tuleb püüda arstiabi nii korraldada, et kulud ei tõuse üle arstiabimaksust saadud sissetulekute summa.

Kui haigekassa naisliige sünnitab lapse wäljaspool abielu, missugused abisaamise õigused tal siis on?

Tõstusl. Iõds. § 300, mis näeb ette sünnitusabi ja § 312, mis määrab sünnitusabiraha, ei tee wahet abielus ja mitteabielus naiskassaosalise wahel. Mõlematel on ühesugused õigused. Naiskassaosaline saab peale sünnitusabi weel rahalist toetust poole kuni terve teenistuse suuruses — 2-nädala jooksul enne ja 4 nädala jooksul peale sünnitamist, aja eest, kus ta palgalist Iõöd on teinud.

Hoolekande seadusega (R. T. nr. 120/121, 1925. a.) täiendati tsiwiilseadusi järgmise lisandusega:

„Wäljaspool abielu sündinud lapse isa on kohustatud peale lapse ülalpidamise kulude kandmise hoolitsemise ka lapse ema eest ja teda ülal pidama neli nädalat enne ja kuus kuud pärast sünnitamist ja ühiliisi ka tasuma sünnitamise ühenduses olewad arsti- ja ämmaemanda kulud.

Wäljaspool abielu sündinud laps ei ole kohustatud isa ülal pidama, kui ta ei ole üles kaswanud isa juures“.

Harilikult ei täida sarnased isad oma kohustusi wabatahtlikult ei lapse ega selle ema vastu. Tuleb kohtu teel nõuda.

Siit ei saa järeldada, et haigekassa wõiks juhatada wäljaspool abielu sündinud lapse ema, kui see kassaliige on, lapseisalt kohtuteel nõudma arstikulu ja eluülalpidamist, selle juures keeldudes haigekassa poolt sünnitusabi ja toetusraha andmast. Haigekassa peab need kohustused kassaosalise vastu läitma, mis seadusega tema peale on pandud. L. J.

Kuidas arstitakse soonte lupjamist?

Soonte lubjamist, arteriosclerosist, mis on juba wanema-ea haigus, arstitakse joodi natrumiga, mis tarwitatakse 5%o sulatistes, 3 teelusikat pæwas. Arstitakse 3—4 nädalat ja siis peetakse

2 kuud wahet, mille järgi arstimist korratakse. Tuleb selle haigusega tingimata pöörata arsti poole, kes haiguse ja rawimise määrab.

Kas on mehe suguwõimetus arstitaw?

On, kui wõimalik arstida selle põhjusi. Mehe suguwõimetus põhjused on mitmesugused: Iõö-mürgitus, tiisikus, siifilis, tripper, lihawus, narkomaania, enneaegne wananemine, üldine nõrkus jne.

Kas juuksteliõikamine on kahjulik juuksele?

Ei ole Isegi soowitaw on, kui juukseid ei lasta pikaks kaswada, neid wahetewahel ära Iõigatakse.

Kas on tiisikus kutschaigus?

Paljudel Iõõlaladel on ta kutschaigus. Tiisikust tuleb ette igas kutses. Eestis ei ole kutschaiguste vastu kinnitamisest, seega ka kindlaks määrata, mida siin mõelda sõna „kutschaigus“ all. Kus kutschaiguste vastu kinnitamine maksmas, näiteks nõukogude Wenemaal, ei ole tiisikus iseenesest arwatud kutschaiguseks, küll aga wõib kinnitussutus igal üksikul juhtumisel otsustada, kas on tiisikus saadud Iõõla kutse läbi. Kui otsus jaa-taw, maksetakse pensiooni.

Kas on kõõrdsilm arstitaw?

On arstitaw. Kõõrdi waatamist, mis lapsel juba sündides oli, arstitakse ka sellega, et lastakse lapsel haige silmaga sageli pöörata sinna poole, mis on vastu seda pooli, kuhu silm mittenor-maalselt waatab. Lapsehoidja peab last wastawalt hoidma, last tuleb ka woodisse sellekohaselt asetada. Arst wõib emale selleks juhatust anda. Kui wäikesel lapsel see wiga on, tuleb pöörata arsti poole ja wäga sagedasti parandatakse seegi kehale puudus. L. R.

Kas on see seaduspärane, kui ette võtte juhataja (waldaja wõi walitseja) esitab haigekassale andmed ainult Iõõliste arwu ja nende üldise palgasumma kohta, ilma et wastawaid teateid antaks iga üksiku kassaliikme palga kohta eraldi.

Ei ole. § 280 kõneldakse teadete andmisest ette wõttes tegewuses olewate isikute arwu-, nende teenistustasu suuruse ja wäljamaksu tähtaegade üle, nende Iõõsse wõi teenistusse wõtmise ja lah-lilaskmise aja kohta. Wastawa korra määrab kindlaks kinnitussuukoguga ja see kord peab keht-lemata ettenägema, et iga palgamaksmise kohta antaks andmed, mis käsitawad iga üksiku Iõõlise palgasummat, Iõõpäewi jne. Wastasel korral ei saa haigekassa korralikult Iõõtda. See pole kel-legi kord, kui igakord, kus tarwis on haigus- wõi matuse-abiraha wäljamaksta, hakatakse pöörama wabriku walitsuse poole tarwilikkude teadete hankimiseks. L. J.

Kirjawastus.

J. K. — Mõnda haigekassade Iõõlistest- ja amefnikkudest-tegelaste edasiarendamisest ilmub järgmises numbris. Käesolewast peab kahjaks ruumi puudusel wälja jääma. Pealegi on selles numbris juba mitmed kirjutused haigekassa teeni-jate ja nende edasiharimise üle.

Wastutaw toimetaja: Leopold Johanson.

Wäljaandja: Eestimaa Haigekassade Liit.

A. Devis'e ja J. Magnus'e trükikoda, Tallinnas, Lai t. 38.